Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

# СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН («СВЕТ»)

Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера дена • ШИНАРА, 5 март, 1974 шу. • № 28 (15324). • Мах 2 кеп.

*20 апреле Еррнгсоюзни коммунистически субботник хул*

## КИЙЧО ЕШ БА

В. И. Ленин ваь 104 шу кхачара шlей сийна укх шера 20-ча апреле Еррнгсоюзни коммунистически субботник дара Москверча хьалха латтача предприятеша дlайолаяь инициатива чlоагlа раьза хинна хьаллаьцай Карабулакски бурув тохара балхий управлене коллективо. 22-ча феврале дена коммунистически субботник хулача денга кхаччалца субботникаш де лаьрхlад управлене болхлоша. Эггара хьалха хиннача субботнике, 22-ча феврале, дакъа лоацаш хилар 40 совгlа инженерно-технически болхло, гlулакхера саг. Цар Заманкулерча № 86 йолча буровойна кlал 56 кубически метр бетонах лард еллар. Цул тlехьагlа хиннача субботнике дакъа лоацаш хилар берригa инженерно-технически болхлой.

20-ча апреле къаьстта чlоагlа хьинар айдаь къахьега лерхl управлене болхлоша.

А. БАКАЛЮК.

* * *

Чlоагlа раьза хинна хьаллаьцад 20-ча апреле Еррнгсоюзни коммунистически субботник дара москвичаша дlайолаяь инициатива Грозненски маьхх еча комбината болхлоша. Цу дийнахьа болх беш хургва комбината берригa пехаш. цига болх беш хургва 450—470 саг. Цар арахецаргья итташ эзараш сомий маьхера продукци.

Вешта долча шоаттденошка салоlаш йолча вафельни чlоракаш дечен пехашкарча 60 болхлочо, мучной базерча ийс грузчико хьинар айдаь къахьегаргда. 20-ча апреле цар арахецаргья 5 тонн вафлеши 3 тонн чlоракашн. Хlаьта болхлоша цу дийнахьа даьккха алапи пятилетка фонда юкъедахьа лаьрхlад.

Комбината инженерно-технически болхлой, гlулакхера нах хургба производственни корпусашта, гаьнашта кlир тохаш, керда гаьнаш дlайогlаш.

Пятилетка дилагlча шера хьинар айдаь къахьегара партега, советски халкъага даь Кхайкарал къоабалдаь хьаллаьцача Грозненски «Индпошива» фабрика болхлоша цаl санна массавар а балха аравала лаьрхlад Еррнгсоюзни коммунистически субботник долча дийнахьа. Верригa 1250 саг хургва 20-ча апреле производственни цехашка къахьегаш. Цар арахецаргья 6 эзар гаргга сома маьхера продукци.

Цу дийнахьа чакхдаха деза балхаш белгал а даьха хlанзе а дена дика кийчо еш ба Г. Тумгоева, Г. И. Айриев, Н. И. Коваленко керте латтача цехий хlамаш тегараш.

Фабрика берригa инженерно-технически болхлой, гlулакхера нах хургба цехашта гонахьарча моттигашка, улицашка лостамбеш, керда гаьнаш дlайогlаш, кlир тохаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

* * *

Партега, советски халкъага КПСС Центральни Комитета даь Кхайкарали юрта боахама культураш алсамъяхара Еррнгсоюзни социалистически яхь лелаяра соцами чlоагlа раьза долаш хьал а лаьца дика дlадоладаьд пятилетка дилагlа, къоастамбу шу тха коллективо.

Хlара дийнахьа 12—15 трактор арайоал кхашка кхо дlаоза. Гуйран-lан замалахь кхашка 10 эзар тонн кхо дилла дезача хlанзле 9850 тонн дlа а эза лаьтта дlатесса даьннад тхо.

Иштта тlехьа ца тетташ дlахьу баьцадаараш дlадуврг долча участкашка, сомий бешамашка минеральни удобренеш товсар. Боккха теркам тlабохийт тха специалисташа якхдийрзача лаьттана калийни, фосфорни, азотни удобренеш эшшача боарамагlа дlакхачийтара.

Цу гlулакхо совхоза ахархошка торо хулийтаргья баьцадаараши соми баккхара а паччахьалкхенга бохкара а пятилетка дилагlча шера халкъа боахама план тlехкхоачашъе.

Хlанз 20 апреле хургйола Еррнгсоюзни ленински субботник толамца чаккхъяккхара а кийчо еш да тхо. Цу дийнахьа бергболча балха лаьрххlа пlанаш увттаеш я. «Шlеча субботе» къахьийга даьккха ахча Еррнгсоюзни копилке дlачулургда.

П. КРУТОВ,

Грозненски района «Родина» яхача сомий-баьцадаарий совхоза директор, Советски Союза турпал.

## Дикача толамашца

Вай республика районашка Сунженски, Наурски, Гудермесски, Шелковской тайп-тайпара гlишлош хьалъеш я «Чечениигушводстрой» управлени. Хlаьта цу гlишлошта эша материалаш дlаккхухь автоколонна шофераша. Хlара lуйран автоколонна коара арайоал 85—87 автомашина. Шийханнахьа дlакхоачаю цар гlишлой материалаш.

Февраль бетта задани коллективо 106 процент кхоачашйир. Къаьстта дика къахьегама толамаш доахаш болх бу шофераша Самбиев Альвис, Коновалов Николая, Набнулин Сагида, Усмаев Самраде, Финогенов Ивана, кхычар.

КПСС ЦК партега, советски халкъага даьча Кхайкарала жоп луш укх шерара плани тlаийца социалистически декхараши ханал хьалха — 26 декабре кхоачашде лаьрхlад автоколонна коллективо

Хlанз В. И. Ленина ваьча денна хетаяьча Еррнгсоюзни субботника кийчо еш ба автоколонна болхлой. Цу субботнике даьккха ахча Еррнгсоюзни копилке дlачудала лаьрхlад.

О. ШАДИЕВ.

## ПЯТИЛЕТКА ФОНДА ЮКЪЕГІОРГДА

Чlоагlа дог раьза хинна тlаийцар грозненски тепловозникаша вай мехка дукккача предприятеша 20 апреле коммунистически субботник чакхйоаккхийла аьнна даь кхайкарал.

Депо Шlеча уголоке гулбелар тепловозий машинисташ, цар гlончаш, слесараш, токараш, сварщикаш. Гулбеннарашта хьалхашка къамаьл дир парткома секретара И. С. Шепелева. Цо дийцар пятилетка дилагlча, къоастамбеча шера коллектива хьалхашка латтача доккхийча декхарех, коммунистически субботник чакхъяккхарах лаьца.

Тепловоза машиниста, коммунистически къахьегама ударника Потемкин Генаде шеи къамаьл деш белгалдаьккхар москвичаша 20 апреле коммунистически субботник чакхйоаккхийла аьнна даь кхайкарал хьаллаца дезилга.

Потемкина бригадо субботникагlа Грознера Прохладнеи, цигера юха воагlаши кходаьча доагорца мухь тlабола состав йига дош делар. Цу доагора мах пятилетка фонде хьожабергба.

Из дош хьаллаьцар тепловозий машинисташа Котов Анатоле, Глушенко Василе, Савин Олега, иштта кхычар а.

Шоай митинге грозненски тепловозникаша соцам бир: 20 апреле Еррнгсоюзни коммунистически субботнике дакъа лаца, цу дийнахьа хьийгача къих дола ахча пятилетка фонде хьожаде.

А. ГРИГОРЬЕВ.

## ДИКА КЪАХЬЕГАРГДА ВАЙ БІАРЧЧАЧА ШЕРА

## «БІАЬСТАН ДЕНО ШУ КХОАБ»

Из къаьнара халкъа кица дагакхоаб, каст-каста хьалха доах укх деношка «Ассинский» сомий-баьцадаарий совхоза болхлоша. Кхашка, сомий бешамашка хlанз а лоа улл, бакъда совхоза болхлошта де хlама корадоагlа. Сомий бешамаш лелаераш чуйнпа гурахьа яlа ца кхийна гаьнаш йоlаш, йокъаеннар, латаш йоацар дlайоаккхаш, царна метта керда яраш дlайогlа моттигаш кийчъеш ба.

Къаьстта хьинар айдаь болх бу сомий бешамаш бlаьстанга кийчъеча соахка совхозе эггара дукхагlа сом хьувкъабаьча, Къахьегама Шlеча Байракха орден енна, йоккха опыт йола Алуев Халат керте латтача бригада.

Кхы а дукхагlа гlулакхаш да укх деношка баьцадаараш леладерий, къаьстта парниковни тепличнии боахаме, лаьрхlа хьалъяь 22 теплицаш, 7,5 эзар парникови рамаш — иштта ба из боахам.

Дукхагlча даькъе цун болх боагlагlача бесса вlаштlехьбаккхарах тийша да укх шера дукхха баьцадаараш хьувкъадар. Цудухьа чlоагlа лоархlам бу укхаза дlае еза хlамаш ханнахьа дlаера, дlайийнараштта лерттlа гlулакх дара. Дика кайоалаш болх бу укхаза Батаев Лемас кулгалдеча баьцадаарий бригадерча Зыгина Любас, Кураева Любас, хий деттача Мусаев Романа, Начхоев Алика, пхелагlча бригадерча Хоменко Екатеранас, Екименко Илларионa, кхычар.

Январь бетта юххе дlайийнай рассадана лаьрхlа помидораш, кабуц. Хlанз 3—4 лист хийца дегlайоагlа къона баьцовгlаш. 10—15-ча апреле дlайогlа йиш йолаш кийча хургья рассада.

Ховш мадарра, дуккхьал лаьтта фу дlадувш хьахулаш йола культураш (помидораш, хохаш, морковкаш, кхыяраш) бlаьсти ха йlоахьелча, дукхагlча даькъе апрель бетта маря дlаювш яц. Бакъда, шоаш lояь опыт чlоагlъе ловш совхоза баьцадаараш леладераш 8 январе дуккхьал кхай тlа фу дlатоссаш дlайийнай 5 гектар помидораш, ах гектар хохаш, цхьа гектар морковка.

Из опыт йнзза балха юкъейоалае вlаштlехьдоале уж культураш цхьа бутт кьалха кхоачаргья. Цу гlулакхо совхоза торо хулийтаргья цкъадале баьцадаараш чуэцача хана болхлой ца тоъаш хилар дlадаккха, шозлагlа - дале хьувкъаяь культураш паргlатта, ца йойташ кхаччаше чуэца.

Тlехьарча шерашка чlоагlа лоархlам беш леладеш цхьаькха дика гlулакх а да совхозе: дерригa хlана дац аьнна совхозе дlадувш дола ерригача культурай фу Ленина орден лелаеча агрономасеменовода Вера Алексеевна Цыхно хьалхлепца совхозе хьалкхедаь да.

Тхоай совхоза кхашка хьалкхедаь фу дlадийча культураштa лазараш кlезигагlа хулаш, баьцовгlаш чlоагlагlа йолаш, культураш дикагlа хьувкъаш хилар зийнад оаха, яхаш дувц Вера Алексеевнас. Из да шийтайпарча моттигерча микроклиматага даьнна из фу хилар. Кхыметтел лоаллахарча районера дена дlадийна фу а совхозе хьалкхедаьчунца нийсдича цхьан тайпара белгалонаш гуча ца йоалаш лиеш. Цудухьа а моллагlча культура керда сорт дlаде лаьрхlача, фу даккхар духьа из цхьан шера дlа а дийя шоллагlча шера иштта даьккха фу йоккхача майда тlа дlа а дувш хьувкъаду укхаза баьцадаараш.

Иштта укх шера хьалххара дlаде лерхl укхаза «Волгоградский - скороспельный 323» яхача сортах йолча хьалха кхачача помидорий фу. Цу сорта дикал — август бутт хьахидалехьа кхачаш хилар я. Лаьрххlа ше Волгограде а яьа денад ах килограмм из фу Вера Алексеевнас. Укх шера цунах хьахургда совхоза тlадагlача шера кхоачаш хиллал а сов деллал а фу.

Еррига юрта боахама техника: тракторaш, культиватораш, баьцадаарий фу дlадувш рассада дlайогlаш йола машинаш, макхаш, сомий бешашта гlулакх ду агрегаташ, кхыяраш дика кийчъяьй совхозе.

Бlаьсти баьцадаарий культураш дlаюврг мел йола лаьтташ гураххье аьхад укхаза, тодадаьд, шаьрдаьд, удобренеш яхка хьаьндаьд, кхашта планировка яьй, хий дехкача сета ремонт е болабеннаб.

Йоккха къахьегама котало яьккхар чакхдаьннача шера вай республике а цул арахьа а шийдикача гlулакхашца йовзаш йолча совхоза коллективо. Тlехкхоачашйир паччахьалкхенга баьцадаараши соми бохкара халкъбоахама планаш, кхоачашйир тlаийца декхараш а. Шя миллион сом совгlа цlена пайда баьб совхозо соахка. Совхоза коллектив котъяьлар Еррнгсоюзни социалистически яхье. Из бахьан долаш еннай цунна СССР кхачан промышленноста Министерстваи, кхачан промышленноста болхлой профсоюза Централъни комитетен Шlе байракх.

Укх шера, пятилетка дилагlча, къоастамбеча шера кхы а доккхагlа декхараш тlаийцад ассиновцаша. 608 гектарах хlаране тlара 250 центнер баьцадаараш, 130 гектар йолча бешамий хlара гектара тlара 217 центнер сом баккха лерхl КПСС ЦК партеги советски халкъаген даьча Кхайкарало дегаш айдаь болча, лаьттанцара йоален хьайбайн продукташ дукхагlа яхара юрта боахама къахьегамхоша йоаржаьча Еррнгсоюзни социалистически яхьа юкъе а баха керда шу дlадоладаьча совхоза болхлоша, специалисташа. Цар дош деннад 15 эзар тонн баьцадаараш 3,5 эзар тонн сом паччахьалкхенга бохка.

С. КОТИЕВ.

Шерра социалистически яхь йоаржаяьй Грозненски ремонтно-механически завода мехкдаьтта оборудованена ремонт еча коммунистически къахьегама сийлен цlи лелаеча участка болхлоша. Яхьо кердача къахьегама толамашка кхувл уж. Шин бетта план хlанзлехьа тlехкхоачашъяьй цар.

Уж толамаш доахача къаьстта дика къахьийгад слесараша Гончаров Владимира, Сливков Григоре, Луценко Василе, Гонтаренко Николая, кхычар.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа) кийчъяьча мехкдаьтта оборудованега хьожаш ба слесараш В. Гончаров, Г. Сливков, В. Луценко, Н. Гонтаренко.

И ПЛИЕВА сурт

## 1974 ШЕРА 3 МАРТА № 98 ЙОЛЧА АЛПАТОВСКИ ХОРЖАМИЙ ОКРУГЕ ГІОЛЛА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРАХ БОЛА ХОАМ

№ 98 йолча Алпатовски хоржамий округе гlолла Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча Окружной хоржамий комиссега кхаьчад Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча кхаь а участка хоржамий комиссешкара кхаж тассара дола протоколаши № 98 йолча Алпатовски хоржамий округе гlолла кхаж тассарах йола даннеши.

Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьара Совет хоржача дакъа лаьцад 4225 саго, е спискашта юкъебихьача хоржархой 100 процент.

Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидата тlехьа кхаж тессаб 4221 харжархочо, е 99,99 процент.

Цу тайппара, берригача харжархоша хоржамашка дакъа а лаьцад Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат волча Бузуртанов Османа Махьмада тlехьа массане цхьатарра кхаж а тессаб.

Окружной хоржамий комисси

## А. А. ГРОМЫКО КАИРЕ ХИЛАР

КАИР, 1 марта. (ТАСС). Египта паччахьалкхено хьийха тахан Египет яхача lарбий Республика столице кхаьчар КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашцарча гlулакхий министр А. А. Громыко.

Аэропорте А. А. Громыкона накъабаьхка бар АРЕ кхыча мехкашцарча гlулакхий министр И. Фахми, кхыбола египетски официальни нах, хlаьта иштта ханна АРЕ-ра СССР гlулакхаш леладеш вола П. С. Акопов.

* * *

Каирерча аэропорте А. А. Громыкос аьлар: «Тхо чlоагlа раьза да, Египта правительствос дийха, официальни визитаца шо долча Каире, доттагlлен Египет яхача lарбий Республика столице кхача. Тхо укхаза даьхкад цхьаькха доттагlлен lарбий паччахьалкхен — Сире lарбий Республика — кулгалхошца шеара дагадаьначул тlехьагlа.

Со хьалха хулаш вай Каире Египта паччахьалкхен деятелашца вlашагlкхета а къамаьлаш де а вена. Хlара вай вlашагlкхетар вlаши тlерен къайле йоацаши хул, хlаьта хlара вай вlашагlкхетаро пайдаен лоархlамен тlехьаленаш а лу. Цу тайпара хан-ханнахьа вlашагlкхетилга, Советски Союзаи Египтаи хьаштдолча дешай хьакъехьа вlаши дагадалар хул вай мехкашта юкъера доттагlлени вlаши цхьана гlулакхаш леладарен договора принципальни ларда тlа.

Дунен халкъашта юкъерча а советско-египетски шин оагlорахьарча гlулакхий а дешашта цу тайпара вlашагlкхетараши вlаши дагадаларa къаьстта пайдане да хlана, 1967-ча шера шоаш дlалийцача дерригача лаьтташкара израильски эскараш цlендаь дlарадахареи Палестина lарбий халкъа законах йола бокъонаш lалашъяреи ларда тlа цу районе чlоагlа машар lалашбара лаьрхlа политически къоастам бара гlулакх дlадоладаь Гаргарча Малхбоален хьакъехьарча Женевски конференце шиъ болх дlаболабаьча хана.

Со тешаш ва египетски кулгалхошца хургдолча вlашагlкхетарашеи къамаьлашеи из лоархlаме гlулакх къоастаделга дlахо хьалха даккхара торонаш лохаргхиларах, советско - египетски доттагlлен гlулакхаш чlоагlдара болх дlахоьргхиларах.

Хlанз се укхаза нийсваларца Каире — Египта lарбий Республика lалаьмате хозача столице — бахача нахага аз моарша а лу, цар тlехдика толамаш дахари ираз хилара ловш ловца а боакх».

* * *

КАИР, 1 марта (ТАСС). Тахан Каире дlайолаеннай КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыча мехкашцарча гlулакхий министра А. А. Громыконеи АРЕ кхыча мехкашцарча гlулакхий министра И. Фахменеи юкъера переговораш.

Гlулакхa хьале хиннача къамаьлашка массехк дунен халкъашта юкъерча дешай хьакъехьа вlаши дагабалар хилар. Къаьстта тарко тlаяхийтар Гаргарча Малхбоалерча хьала, цу юкъе а, — Гаргарча Малхбоалене политически къоастам бара деша.

## ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА ХОАМАШ

НЬЮ-ЙОРК, 2 марта. (ТАСС). Чиле Коммунистически парте Генеральни секретара, сенатора Луис Корвалана а Хьалкъа цхьоагlон паччахьалкхен кхыча деятелашта а кийчдеш латтача таlазара ше цlенхашттa сагота йолга дlахайтад сага бокъоний хьакъехьарча ООН комиссе. Чилийски тlема хунтага яхьийта комиссе тlаийцача телеграмма тlа белгалдоаккх цу деятелий вахар кхерамчухь хилар.

Ла йиш йоацаши шерра лелаеши йола сага бокъонаш телхаелга lалаьмате сиха соцадара тlахьийхар комиссе чилийски тlема lаьлалаш.

* * *

ВАРШАВА, 2 марта. (ТАСС). АНДР Революционни совета член, паччахьалкхен министр Шериф Белькасем керте а волаш ПОРП ЦК хьийха укхаза хиннача Алжира къам мукъадаккхара Фронта делегаце Польшера визит чакхъяьннай.

Переговораш еш оагlонаш дагаяьлар тахан лоархlамегlа долча дунен халкъашта юкъерча дешай хьакъехьа. Цар хоадамболлаш хьаллаьцар израильски агрессе тlехьаленаш дlаяхара lарбий халкъаша бокъо а йолаш лелабу къовсам.

## ШЕРРА ЯХЬ А ЙОАРЖАЯЬ

Укх къоастамбеча шера хьайбашкара мамогта дукхагlа продукци яккхара шерра социалистически яхь а йоаржаяь шу доладеннача хьалхарча дийнахьа дена дика толамаш доахаш къахьегаш хьабоагlа тха совхоза хьайбаш лeладераш.

Хьалхарча квартале халкъбоахама планагlа паччахьалкхенга 2200 центнер шура йоххка дезаш ба уж. Цу планагlа дика лоархlа а бу.

Январь бетта планагlа 590 центнер йоахка езаш хиннача 949 центнер шура еххар паччахьалкхенга. Хlаьта 25 февраль тlаккхоачаш январь бетта хиннар а лаьрхlача 1790 центнер еххар.

Шура алсамъяккхара санна боккха теркам тlабохийт совхоза доаркаша а бежа lуша а шурий хьоанал мамогта лакхагlа хилийтара. Цар хьега къа зехьа довц. Хlанз совхозе йоаккхача шурий хьоанал 3,74 процент я, план 3,5 процент мара йоацача.

Шура яккхаран из паччахьалкхенга йохкаран ийслагlча пятилетка дилагlча, къоастамбеча шера хьалхарча квартала халкъбоахама план 8 март тlаккхоачаш кхоачашъе лаьрхlа къахьегаш ба хlанз совхоза хьайбаш леладераш. Хlара дийнахьа паччахьалкхенга юкъера лаьрхlача 40 центнер шура йохх цар. Хlаьта из хьокхам кхы лох ца беш дlахо а иштта дика къахьеге шеко яц шоаш лаьрхlар цар хийцца кхоачашдергхиларах.

Доаркашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха ба ийслагlча пятилетка хьалхарча кхаь шера дика толамаш доахаш къахьегарах дlадахача шера Октябрьски Революце орден енна коммунистка Газиева Банату, Нохч-Гlалгlай республика Лакхехьарча Совета депутат коммунистка Ахмаева Бекисат, Кушиева Киса, Магамшерипова Хеда. Планагlа йоагlачул юкъера лаьрхlача шозза дукхагlа шура йоаккх царех хlаране цхьан дийнахьа.

А. МИТРИШЕВ,

Ачхой - Мартановски района «Самашкинский» совхоза керттера экономист.

## ХЬАЛХА ЙОАГІА

Грозненски химически комбината цехашта юкъе къаьстта дика къа а хьегаш социалистически яхье хьалха латташ я Ныркова Валентин Ивановича кулгалдеча фенол арахецача цеха коллектив. Товарни продукци арахецара шин бетта план 26-ча феврале кхоачаш а яь, планагlа лаьрхlачул совгlа цо арахийцад 120 эзар сома маьха фенол.

Иштта дика къахьегама толамаш доахаш ба Козлов Юрий Павловичи Чингариев Заинды Хусейновичи керте латтача полиэтилен арахецача цехий химикаш. Цар а кходи ханал хьалха кхоачашъяьй шин бетта задани. Планал совгlа арахийцад цар 80 эзар сома маьха полиэтилен.

З. САРКИСОВА,

Грозненски химически комбината планови отдела начальник.

# КЪАХЬЕГАМЕ ТОЛАМАШ ДАХАРАХ

**1974 шера халкъбоахама план ханал хьалха кхоачашъяра йолча Еррнгсоюзни социалистически яхьа хьакъехьарча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцамах социалистически яхье лакха къахьегама хьокхамаш даьхача болхлошта, инженерно - технически болхлошта, гlулакхерча наха, юртбоахама производстве хьалха латтараштa совгlата яла оттаяьй «1974 шера социалистически яхье котваьннари» «Ийслагlча пятилетка ударники» яха ерригача союзе цхьатарра йола знакаш.**

**27-ча феврале ВЦСПС Президиумо чlоагlъяьй «1974 шера социалистически яхье котваьннари» «Ийслагlча пятилетка ударники» яхача знакий образецаш а царех йола Положенеш а.**

### СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШТА.

«1974 шера социалистически яхье котваьннача» яха знак лу 1974 шера паччахьалкхен план кхоачашн тlехкхоачашияр духьа лелаеча Еррнгсоюзни социалистически яхье къахьегама хьокхамаш эггара дукхагlа лакхдаьча дикагlболча болхлошта, колхозхошта, предприятей, гlишлоний, совхозий, колхозий кулгалхоштен инженерно - технически балхаш дераштен, гlулакхерча наха, lилма-тохкама, проектно - конструкторски, кхыча организацейн учрежденейн болхлошта.

Знак тергья шера баьча балхах хьахиннарашка хьежжа тийна ца lеш, шера керте а задании социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдарах.

«1974 шера социалистически яхье котваьннар» яха знак лу: союзни доалагlа йолча предприятейн организацейн болхлошта — СССР министерства, ведомства а профсоюза ЦК-ас а цхьана яьча решенегlа; союзно - республикански республикански доалагlа йолча предприятейн организацейн болхлошта — союзни республика министерства, ведомства а профсоюза республикански комитето е профсоюзий советто а хlаьта республикански отрасли комитет йоацача (РСФСР-е гlолла — РСФСР министерства ведомства а профсоюза ЦК-ас а) цхьана яьча решенегlа; областной (краевой) исполкомий доалагlа йолчен доал тlахилларагlа цхьанна а министерстваца, ведомстваца ювзаенна йоацачен предприятейн организацейн, хlаьта иштта колхозийн совхозийн болхлошта — обл (край) исполкомои профсоюзий областной, краевой советой цхьана яьча решенегlа.

«1974 шера социалистически яхье котваьннар» яха знак ялийта ходатайство ю предприяте, организаце, совхоза, колхоза администраце, профсоюза комитето, комсомола комитето. Спискаш йоагlача министерствашка, ведомствашка, обл (край) исполкомашка дlайохьийт. «1974 шера социалистически яхье котваьннар» яха знак дlатергья къахьегамхой собранешка. Из совгlат деннача знакаца цхьана дlалу оттаяьча образецагlа дола удостоверени «1974 шера социалистически яхье котваьннар» яха знак наькха аьтта оагlорахьа, орденел лохехьа йоаллаю. «1974 шера социалистически яхье котваьннар» яха знак енначун къахьегама книжка тlа доагlаш дола йоазув ду.

### ИЙСЛАГІЧА ПЯТИЛЕТКА УДАРНИКАШТА.

«Ийслагlча пятилетка ударник» яха знак лу Еррнгсоюзни социалистически яхье къахьегама хьокхамаш эггара дукхагlа лакхдаьчен пхе шера заданеш ханал хьалха кхоачашъяьчен предприятей, гlишлоний, совхозий, колхозий дикагlболча болхлошта, колхозхошта, кулгалхошта, инженерно - технически балхаш дерашта, гlулакхерча наха, lилма-тохкама, проектно-конструкторски кхыча организацейн учрежденейн болхлошта.

«Ийслагlча пятилетка ударник» яха знак лу: союзни союзно-республикански доалагlа йолча предприятейн организацейн болхлошта а хlаьта иштта юртбоахама производстве хьалха латтараштa а — СССР министерства, ведомства а профсоюза ЦК-ас а цхьана яьча решенегlа; республикански доалагlа йолча предприятейн организацейн болхлошта — союзни республика министерства, ведомства а профсоюза республикански комитето а (РСФСР-е гlолла — РСФСР министерства, ведомства а профсоюза ЦК-ас а) цхьана яьча решенегlа; обл (край) исполкомий доалагlа йолчен доал тlадолаш цхьанна а министерстваца, ведомстваца ювзаенна йоацачен предприятейн организацейн болхлошта — обл (край) исполкомои профсоюзий областной, краевой советои цхьана яьча решенегlа.

«Ийслагlча пятилетка ударник» яха знак ялара хьакъехьа ходатайство ю предприяте, учреждене, совхоза, колхоза администраце, профсоюза комитето, комсомола комитето. Спискаш йоагlаш йолча министерствашка, ведомствашка, обл (край) исполкомашка дlайохьийт.

«Ийслагlча пятилетка ударник» яха знак дlатергья къахьегамхой собранешка а. Из совгlат денначоа цу знакаца цхьана дlалу оттаяьча образецагlа дола удостоверении памятни совгlати. «Ийслагlча пятилетка ударник» яха знак наькха аьтта оагlорахьа. «Социалистически яхье котваьннар» яхача знака лакхехьа йоаллаю. «Ийслагlча пятилетка ударник» яха знак енна болча наькха къахьегама книжка тlа доагlаш дола йоазув ду.

(ТАСС).

# СОВЕТСКИ ПАТРИОТИЗМА ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ МАIАН

ПАТРИОТИЗМ, Даьхенцара безам исторически гаьнара хьабоагIаш ба. Даьхе езаш да деррига халкъаш. Из безам хьахул цар шоай мохк экономически, социальни, культурни дегIабоалабе, из арахьара тIабоагIача кхерамах, моастагIчох лорабе гIерташ хиларца. Из хьахилац, буржуазни идеологаша маяххара, къайлагIарча «къаман уйланца» е «расса сица». Патриотизма маIан къоастаду социальню - экономически хьалаша. Заманга хьежжа хувцалу патриотизма чулоацам, хIара исторически замалахь шин тайпара хул из. Бакъда, бокъонца бола Даьхенцара, цун Iаламцара, меттацара, традицешцара безам массаза а къахьегамхой хиннаб.

Бокъонца бола Даьхенцара халкъа безам хьахилар сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котъяларца. Цо хьайнир кердача тайпара йола патриотизм — советски социалистически патриотизм. Керда вахар дуллаш, вIаши вежарашха гIулакхаш леладеш, материальни духовни гаргаш шерра дIа-юха кхоачийташ хьа а хилар, чIоагI а белар вай мехка къамашта юкъера вIаши бола тешами доттагIали. Тайп-тайпарча къамех болча советски наьха хьахила доладеннад СССР халкъий дикагIйола традицеш шоашта чулоаца духовни куца юкъара гIулакхаш. Даьхенцара безам айхха бувзабеннаб революцена, мехка къахьегамхой керттера хьашташ увттадеш а кхоачашдеш а социалистически общественни паччахьалкхени стройна тешаме хиларца. Коммунистически парте, Советски правительства геттара боккха организаторски кхетамеи болх бар бахьан долаш советски патриотизм вай общества эггара чIоагIагIчарех бола цхьа низ а хинна дIаэттай.

Коммунисташа кхетадечох патриотизми интернационализми цаI шоллагIчоа духьал яц, уж органически вIашагIкхийтта, цаI хулаш ювзаенна я. Патриоташ - интернационалисташ хургболаш наха кхетам балар — из да халкъий дохаргдоацача вошала уйлаша царна кхетам лулга, социалистически экономика, политика, культура, идеологе кIийлен тIа хьахинна советски общества интернациональни принципаш халданза чIоагIъяри дегIайоалаяри.

Патриоташ кхетамца хьалкхебар — из да дерригача мехкий къахьегамхой лоархIаш хилара, саго саг воацавари низ-Iоткъам бари гоама хилара уйланца, халкъаща империализмана духьаларча халкъаш шоай лоIаме хилара тIехьарча бIухошца классови барт-цхьоагIон вежарашха гIо - новкъостали хилара уйланца кхетам балар.

Ленина революционни патриотизмах аьннар дика кхетадеши довзаши ба советски нах. Социалистически Даьхе дукха езаш хилара уйла советски наха къиза къовсам лоаттабеши шоаш кхо ца беш къахьегаши хиннача итташ шерашка царцара дIакъаьстаяц, хIама карагIа ца доалаш халахетар эттача а коталонаш яьха доггIоздаьлча а.

ХАЛА дар ткъаь иттлагIа шераш, мехка индустриальни низ хьабе безар. Качъч кийчлуча империализмана духьал отта дезар. Вошш долга дIахайта е хIалакьхила дезаш дар цу хана хьал.

ХIаьта 1930 шера 21 январе арадаьлар ударни бригадаш тIахьехаш Советски Союза пролетарешка даь кхайкарал. 500 эзар керда ленински ударник хьахилар — из Ленин эггара дикагIа дагавохар да, цун васкеташ эггара дикагIа кхоачашдар да, йоахар цу тIа. Цо чIоагIIа болхлой класса политически сакхетами къахьегама хьинари айдир. Производственни процесса вIаши ювзаенна дукха звенош чулоацаш йола ударни бригадаш хьахилар.

Даьхен низ а обороноспособность а чIоагIъяра кIаьд ца луш къахьега йолча уйлаех билуш хьа бар советски нах Сийлахьбоккха Даьхен тIом хьалехьа хьалхарча шерашка.

ХIаьта из тIом хьайча фронте а тыле а миллионаш болча наха доккхий толамаш дахара, денал дола гIулакхаш дара кхоачалургбоаца низ бар советски патриотизм.

«Са ваха безам ба. Со геттара къона ва. Бакъда, сай нана санна сайна езача Даьхеню дIалех согара пе фашистски оккупантех мукъаяккхар духьа аз са дIадалар. Аз из дергда. Дерригача дунена ховлда эрсий патриот, большевик фу дусий лургдолаш ва. Малх дIакъовла йиш йоацилга хови санна ховлда фашисташта керте латтарашта вай халкъ карадерзаде йиш йоацилга» — йоахар советски разведчика Кузнецов Николайс.

Советски патриотизм, советски общественни паччахьалкхени строй чIоагIIа хиларо долахадир гитлеровцаша вай мохк дIалаца доладаь гIулакх, мукъадаьхар цар дIалаьща хинна Европа халкъаш.

Цу къизача тIем тIа турпалал гайтар итташ, бIаьш эзараш болча вай Даьхен къонгашен, мехкарашен. Царех ва фашисташа тIом тIура хьаара бен хинна амбразура ший дегIаца дIакъайла Александр Матросов, моастагIчун гулденача эскара юкъе йоагаш йола шин самолет чутеха Николай Гастелло. 920 фашист вийна Ханпаша Нурадилов, майра тIом баь летчик Мальсагов Ахьмад, дукха кхыбараш. Царех хIоране шин цIа, шин юрт е город санна боча хеташ лораяьй моастагIчох вай йоккхача Даьхен моллагIа а моттиг.

Вай мехка хIара исторически этапе, тIема хана а маьрша къахьегаш а, дегIа а енай, чIоагI а енай советски патриотизм. ХIане социалистически патриотизмой интернационализмой миллионаш, миллионаш болча советски наьха дог ура увттаду КПСС XXIV съездей цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумийи решенеш кхоачашъяра тIехь лоаттабеча къовсаме коммунизма сихагIа кхачара.

Цу къовсаме хьахул керда къахьегама турпалаш.

ТIа-тIа дукхагIа хул царгара хьокхам дIаэцараш. Социалистически Къахьегама Турпалашта Албогачиев АртагIана, Барахоева Лемкайна санна къахьега довш ба Назрановски районера механизатораш Коцоев Ахьмад, Газдиев Бекхан, доярка Даурбекова Зина, жа Iу Галагаев Iаддарахьман, скотник Точиев Мажит, дукха кхыбараш.

СОВЕТСКИ литература керттера декхар хиннад массаза а зама художественни средствашца дIагойтар. ХIаьта советски литература патриотически интернациональни литература хиннад массе а хана.

Укх тIехьарча 10—15 шера чIоаггIа дегIаденад Нохч-ГIалгIай художественни литература, дукха кIама карагIаьннад писателаштеи поэташтеи.

Дика йовзаш я вай республике а цул арахьа а Ахматова Раисий, Яндиев Жамалдий, Боков Ахьмада, Мамакаев Махьмада, кхьчар а произведенеш.

Цар шоай произведенеш тIа чIоагIду халкъашта юкъера доттагIал, советски патриотизм, интернационализм, вай таханарча вахара новкъарле еш мел йолча гIулакхашта духьал къовсам лоаттабара уйла чуйоссаю.

Халкъа доттагIала уйланца советски наха кхетам балар, советски патриотизм яхилга фуд нийса кхетадар интернациональни кIийлен тIа оттаде деза. Цу дешашта боккха теркам тIабахийтаб КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X-ча пленума решенеш тIа.

Советски патриотизм яше а таръяла йиш йолаш яц национализмаца а шовинизмаца а.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X-ча пленума решенеш тIа белгалдаьккхад республикерча къахьегамхошта интернациональни атеистически кхетам балара де дезар. КПСС XXIV-ча съездо вайна хьалхашка оттадаьд массе а оагIорахьа дегIавена, националистически религиозни гIулакхаш доахкаргдоаца, бIубенна коммунизм хьалъергйола саг хьалхеввара декхар.

КПСС XXIV-ча съезда решенеш тIен новкъоста Л. И. Брежнева яьча «СССР 50 шу дизарах» йолча доклада тIей да къахьегамхошта халкъий доттагIала, интернациональни уйланца кхетам балара денна беча балха тIа вай хьалхе лелае езаш дараш.

Лекционни курсашка, семинарски занятешка, кхетама балха ерригача формашка студенташа марксизма-ленинизма классикий балхаш, къаьстта ленински теоретически тIехьале Iомаяра боккха теркам тIабохийт Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университете, партийноста принцип йолаш хьех кафедрай дисциплинаш, берригa низ тIабохийт студентий идейно-теоретически Iилман боарам лакхбара. Дешар хьехара а кхетам балара а берригача балха тIехь КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X-ча пленума решенеш кхоачашъе гIерт преподавателаш, студенташта интернациональни атеистически кхетам балара къаьстта теркам тIа а бохийташ.

Оаха керттера лерхI боккха сакхетам, духовни вIаьхий, физически уахцIена кургволаш сага кхетам балар. Цу тIехь царех хIара оагIоно цаI шоллагIчо хьалбузаш комплексни кхетам лула хьахул.

Университета хIара факультете яьжа а болх беш а я атеизма кружока совети. Царел совгIа университете болх беш я студенташта атеистически кхетам балара совети интернационалистически доттагIала клуби. 1973—1974 дешара шера берригболча атеистически балха планаш а лекцей тематика а оттаяьй. Царца болх бергба студенташа дешара шера а шоаш каникулашка болча хана а республика къахьегамхошта хьалхашка атеистически лекцеш ешаш, беседаш еш. Тема а оттайна конференцеш ю. Масала, дукха ха йоаццаш романо-германски филологе факультете хилаф «Социалистически патриотизми дин» яхача темах йола конференци. Дукхача студенташа дакъа лаьцар цуна юкъе. ЧIоагIа дика хеташ ладийгIар цар цига яьча «Социалистически патриотизми вай зама», «Атеизми къахьегамхошта интернациональни кхетам балари», «Социализма хана дIаяхача замах юхедвсараша деш дола зе» яхача а кхьйолча а докладашка. Дукха хаттараш хир, царна жоп аш тийлаф студенташа шоаш. Иштта дола дешаш дуваш яьча конференце студентий кхетам лакхбара боккха пайда лулга хьахьекхар. Иштта йола конференцеш кхы а хургья.

**Т. УЖАХОВА,**
**Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета философи Iилма коммунизмаи кафедра йоккхагIйола преподаватель.**

## *Скважинех пайда эц*

«Малгобекнефть» НГДУ РИТС-1 103-ча участке къахьегаш я зIамига, кхаь сагах латта коллектив. Цигача болх беш ва ткъаьи пхиъ шера совгIа укхаза болх баь йоккхагIвола оператор Ерохин Алексей, оператор Бузаркиева Лида, земерщица Котикова Гальда.

Цу коллектива керттера декхар да къаьнача скважинай дебит лох ца ялийтар а, скважинашта гIулакх дика дар а. ХIара дийнахьа скважинашкарча эксплуатационни оборудоване болх мишта бу а хьежаш, гучадаьнна кхоачамбоацараш шоаш дIадоех цар.

Къаьстта теркам тIабохийт участка болхлоша скважина балха режим лораяра, цул совгIа хьеж насос мел кIоарга латт.

Укхаза дукхача шерашка болх баьча Ерохин Алексея дукха рацпредложенеш юкъекхихьай производствана. Ерохин Алексея еннача предложенех №№ 106-б, 132-б йола скважинаш кхыча нефтепроводагIа дIахеттай. Цу скважинашта 750 метр йIаьхача нефтепроводага гIолла дIаухийт мехкдаьтта. Царех 500 метр чехка хувца езаш болх ца беш я.

А. Ерохина еннача рацпредложенех уж турбаш дIа а яьха, 120 метр йIаьхача линеца кхыча, хьалхарчун нийсса уллача нефтепроводаца вIашагIтоха лерхI из. ХIаьта къаьна нефтепровод цигара хьа а яьккха кхыча эшача моттиге дIайохийтаргья.

Цул совгIа, цу гIулакхо тиша, каст-каста йохаш йола нефтепровод тоаеш де дезаш хинна балхаш дIадаьхар, мехкдаьтта дIадахийтар аттача даьккхар.

Оператораша барттайна дика беча балхо из участок дикача хьале хулийт массаза а.

**М. ГУНОЕВ.**

ЛЕНИНГРАД. КПСС Центральни Комитето партега, Советски халкъага даьча Кхайкаралаи 1974 шера халкъа боахама план ханал хьалха кхоачашъяр духьа промышленноста, гIишлошъяра, транспорта болхлоша леладеча Ерригсоюзни социалистически яхьа хьакъехьарча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Соцамаи жоп а лущ, доккхагIдола социалистически декхараш тIаийцад КПСС XXII съезда цIерагIча металлически завода коллективо. Кхы тIа 900 эзар сома маьха продукци арахеца лаьрхIад турбинаш ераша пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера. ДIадахача шераца нийсдича дикка дукхагIа арахеца лаьрхIад изделей лоархIамегIара тайпаш.

СУРТА ТIА: 300 эзар киловатт низ болча Iанара турбина ротора диск вIашагIйоллаш воала коммунистически къахьегама ударник роторни участка слесарь Ю. С. Полебинский.

П. ФЕДОТОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

## ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

Къоначa машиниста Магомалов Валида ший эггара хьалхара беза мухь тIабола поезд дIайигар укх деношка Артезианера Гудермесе кхаччалца. Цу рейсагIа нормал совгIа 1467 тонн мухь а дIакхачийтар В. Магомадова бригадас, 300 килограмм дизельни доагор а кходир.

Цу участке дика рейс яьй тепловоза машиниста Кондратьев Вениамина кулгалдеча локомотивни бригада. Артезианера Гудермесе нормал совгIа 1214 тонн мухь тIабола поезд дIакхачийтар цо.

* * *

Грозненски тепловозникий коллективе къахьегаш ба дукха тIема ветеранаш. Царех ба тепловозий машинисташ Беридзе Георгий Георгиевич, Пронин Владимир Михайлович, Гнидь Петр Андреевич, Василенко Валентин Демьянович, Бережнов Иван Антонович, иштта кхыбараш а.

ТIем тIа гойтача деналах, майралах, шоай тIемахочун декхар тIехдика кхоачашдарах тийнна дукха орденаш, медалаш я цар.

ХIанз балха тIа иштта дика къахьегаш хьабоагIа уж. ТIема ветеранаша дIакхувл пассажирски а беза мухь тIабола составаш. ХIара рейсагIа дукха дизельни доагор кходу цар.

Парте тIахьехамах яьржача социалистически яхье дика толамаш доахаш хьабоагIа тепловозникаш. Цу толамашта юкъе а къаьнача фронтовикий доккха дакъа да.

ТIема ветеранаш дика къахьегаш хиларал совгIа, хьинаре общественникаш а ба. Дукха къахьег цар кагирхошта тIема - патриотически кхетам балара, дуац советски наха халача тIема шерашка лоаттабаьча къовсамах.

**Г. АНОХОВ.**

## КАЗАХСТАНА ДОШО ХЬОАСА

ХьалхагIа цIаккха а ца хиннача боарамга кхьчад тахан Казахстанера жа — 35 миллион. Жа леладеш специализированни 526 совхоз я укхаза. Боахама из дакъа дIахо дегIадоаладара йола резерв я хIанзалца юртбоахама производствана юкъеозанза йола ах яьссачеи яьссачеи аренашкара 90 миллион гаргга гектар даьгIенаш. Цу лаьтташта хий тIа а дига, яьссача арара бирса климат лоалургIолаш баьцаш даьгIенашка дIа а йийна, жа леладара геттара дика хьалаш кийчде йиш я укхаза.

Хица кхоачамбара проблема хийща къоастае йиш йолаш я. Казахски ССР Iилмай Академе гидрологеи гидрофизикай Института болхлоша республика территоре тIа дукхача шерашка тохкамаш дар бахьан долаш гучаяьккхай чуерзаяь еррига моттиг ши миллион квадратни километрана нийсса а йолаш йола кховзтъе иттнега кхаччалца йола артезиански бассейнаш. Лаьттанна кIалхарча цу фордашкара хий, нагахьа санна из лаьттан тIа хьалтIадаьккхача, итт метр кIоаргал долаш Казахстана еррига аренаш къайлаяххал хургдар.

Уж деррига хIамаш теркал а деш хIанзле а чакхъяха кийчъяьй укх гаргтарча итт шера 50 миллионага кхаччалца жа дебаде лаьрхIа йола мероприятеш. Къаьстта чIоагIа дебадергда элтараш доаха жа. Цу шерашка элтараш шоаза дукхагIа доахаргда. Иштта шоаза дукхагIа доахаргда устагIан дулх а — дийна долаш эзача шера 832 эзар тоннага кхоачаш.

Из декхар кхоачашдара доккха дакъа кхоач Малхбоален Прикасперча Устюрт яхача лоамашта тIехьашкарча жагIий ара землеустроителаш, экономисташ доакъара культурай специалисташ, биологаш бахийтача Казахски каракулеводства Iилма-тохкама институтага. Устюртерча казахски меттел, туркменски а каракалпакски а территореш тIа элтараш доаха жа леладу боахамаш хьадара рекомендацеш кийчъергья цар. Дукха ха йоаццаш Прикаспе хьаьвча Мангышлакски яхача Казахстана областерча Iулашца тахан а тIехьа кхо бIаь эзар совгIа устагIа ба.

Укх тIеххьарча хана Казахстане хьаяьй жа леладу ткъо совгIа керда совхоз.

Алма-Ата.
**Ростислав КВЯТКОВСКИЙ,**
**АПН корреспондент.**

## ПРОДУКЦИ ДИКАГIА ХИЛИЙТАРА

Арахецаш йолча продукце дикал пайнагIа цахаддаш лакхъяр — из ба производствани къахьегама овсарлеи эффективность лакхъяра бола керттера никъ.

Цудухьа, укх массехк шера продукци дикагIа хилийтара болх къаьстта чIоагIа теркам тIабахийта лелабу Грозненски швейно - производственни объединене профсоюзни партийни организацеша.

Укхаза хадданза болх бу продукце дикал лакхача категорега кхачийтара. Из болх дIаболабу моделаш хьакхолларгарен хIамаш тегача дIадохийта кIадаш дикагIа хилийтаргарен.

ХIара шера лаьрхIа моделий коллекци кийчъю. Из кийч а еш хьакхестаю Общесоюзни, Ленинградски, Ростовски, Днепропетровски, Волгоградски, Львовски, Ивановски моделей цIенопкара моделаш, цул совгIа объединене ший экспериментальни цеха конструктораша кийчъяь дикагIйола моделаш а юкъехкухь.

Коллекцега хьож художественно-технически Совет. Коллекцега хьожаш шера дакъа лоац мах беча организацей викалаша а.

Еррига продукци фабричнии отраслевии аттестацегIа чакхйоах.

1973 шера берий кочамий модела паччахьалкхен дикала Знак еннай.

Дикала Знак яккха дукха къахьега дийзад. Дави тоае еза изделена еш йола художественни оформлени, производствана юкъеяхьа еза керда техника, дикагIйола технологи, дикагIча тайпара вIаштIехьбакха беза къахьегам, иштта кхыдараш а.

1964 шера производствана юкъейоалаяьча брак йоацаш продукци арахецара йолча системагIа чIоагIа пайда эц арахеца продукци дикагIа хилийтара, технически дисциплина, производства культура, къахьегама овсарле лакхъяра. Боккха экономически пайда а бу цо.

1973 шера ОТК болхлой тIахьожам боацаш 96,9 процент продукци дIаелар, хIаьта 96,7 процент цхьоалагIча сортагIа арахийцар. Лакхача сортагIа йола продукци арахецарах 56,9 эзар сом пайда бир.

Продукци брак йоацаш арахецарца цхьана юкъедоаладаьд сдельно - премиальни системагIа болхлошта алапи телилга а. Прогрессивни алапи тел болхлошта духхьал продукце дикал лакхъярахи, цхьоалагIча сортагIа продукци дукхагIа арахецарахи.

Продукци дикагIа хилийтарах луш йола премеш хIара шера дукхагIа хул. 1973 шерага кхаччалца цхьоалагIча сортагIа йола продукци арахецара план тIехкхоачашъярах алапегIа 0,2 процент преми мара телацар, хIаьта 1973 шера октябрь бетта денз преми 0,7 процентага кхаччалца лакхъяьй.

Цехашкеи филиалашкеи болх беш 174 контролер ва. Цар балха дика тIахьожам лоаттабарах, кхоачамбоацараш дIададахара, юхаденнача барзкъий учет нийса леларах шоай сдельни алапегIа 10 процент преми лу царна. 1973 шера контролерашта 3263 сом преми еннай.

Участкашка тоаде юхатийсача барзкъий учет лелаю. Графика тIа кхоачамбоацар нийсдалийтачун тайпан цIи, мел барзкъа юхаденнад дIаязду. Цу графикага хьежжа мара телац болхлошта телаш йола преми.

Арахецача продукце дикал лакхъяра даькъа даим тIахьожам лоаттабара цехашка кIира цкъа «Дикала ди» хул. ХIара бетта брак йола изделеш дIа а хьокхаш продукце дикалах лаьца конференцеш хул.

Конференце продукце дикал лакхъяра малагIа мероприятеш чакхъяха еза къоастаду. Наха малагIа изделеш дикагIа дIаэц хара мах беча организацешка ух каст - каста инженерно - технически болхлой.

Объединене коллективо раьза болаш тIаийцад Яковлевски льнокомбинатерча Н. Смирновас хIара болхлочо тIехдика продукци арахецара шерра социалистически яхь йоаржаяра дIайолаяь инициатива.

1973 шера объединене 16 участкана «тIехдика продукци арахецаши къахьегама овсарле лакха йолаши къахьега участок» яха сийлен цIи елар. Из цIи лелае бокъо я цар 1974 шера. Цу участкашта лургья дикала Знак йола продукци арахеца бокъо.

Тегача барзкъий дикал лакхъяра дIахьош йолча мероприятеех цаI я болхлой кадраш кийчъяр. 1973 шера дешара юкъеэзабар:

— дикагIйолча опыта школе 165 саг;

— производственно - технически курсашка 193 саг;

— шоллагIа профессеш Iомаеча 97 саг;

— лоархIамерча курсашка 227 саг.

Объединене технически тIахьожама отдела болхлошта переаттестаци яьй, керда ГОСТаш Iомаеш семинар хиннай. Дикала Знак йола продукци арахецара массехк организационни мероприятеш чакхъяьхай. Отта а яь кхоачашъяьй изделешта аттестаци яра комплексни план, дикала Знак йола изделеш арахецара технически режим оттаяьй. Изделей дикал а, технически боарам а лакхбара йолча инженерно-технически мероприятей план оттаяьй.

Арахеца продукци дикагIа хилийтара лоаттабеча къовсаме доккха дакъа лоац рационализатораша технолога З. Матюшинас, лаборанткаша Г. Яшинас, Р. С. Слюсаревас, З. Божкое, конструктораша З. Анидаловас, В. Салаяс, Г. С. Бачаевас, З. Тарасовас. Цар 1973 шера берий барзкъий 25 модель кийчъяьй.

Укх шера объединене дIахо а балхаш деш да технологически оборудовани эргаяьккха тоаяра.

Хьалхарча квартале № 3 йолча цехе производствана юкъехьоргья берий хачеш тегара йола механизированни поток, шоллагIча квартале цу тайпара поток № 4 йолча Ведено юртарча цехе а хургья.

КхоалагIча квартале иштта чIоагIа механизированни поток кийчъергья школе даха ха йолча бераштa кочамаш еча; тоаергья барзкъаш доаха цех, юкъейоалергья керда оборудоване 40 единица.

Паччахьалкхен аттестаци яйтара кийчъеш я берий ючамий 10 модель.

1974 шера керда социалистически декхараш тIа а ийца къахьегаш я объединене коллектив.

**Н. ШАЙДА,**
**Нохч-ГIалгIай ЛГН инженер.**

**И. МАЙТАК,**
**воккхагIвола инженер.**

## *ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГIА*

ДIададахача шера 22 декабре «Сердало» газето кепатехаяр «Базархо — халкъа моастагIа» аьнна корта а болаш корреспонденци. Общественно - пайданерча къахьегаме дакъа а ца лоацаш Грозненски районе бахача цхьаболча наха харц кагьхаташца баьцадаараш, коартолаш, кхыйола продукташ юхайохкаш базар еш хилар дувцар цу тIа. Иштта цар, шоай бешамашка кхееш йолча продуктай бокъонца лоархIам а ца беш цхьаболча юртий Советий председателаша справкаш телар бахьан долаш базархой аьттув боалаш хилар белгалдоахар автора. Цу гIулакхах тхона укх тайпара жоп дайтад къахьегамхой депутатий Грозненски района исполкома председатела заместитела нов. Бездникинас:

— Социалистически законностеи правопорядкои дIадехараш кхоачашдара дешаш дувцаши участкови инспектораша отчеташ еши граждаший еходаш хиннай района еррига юрташка.

Юртий Советий председателашца беседаш яьй. Бахача наха шоай бешамашка малагIа баьцадаараш кхеду бокъонца кьежа а хьежа мара цар дIахо справкаш ца телилга дIадийхад райисполкомо.

## Дега безача балха

БархIлагIа шу да Къилбаседа-ХIирий паччахьалкхен университет чакх а яьккха, эрсий мотти литературеи хьехаш Карабулакски № 1 йолча юкъерча школе Булгакова Зоя Кирилловна болх беш йола.

Юххьанца педагогически болх дIаболабича денз хьахьекхар цо ший болх дика бовзаши дукхабезаши хилар. Педагогически балха керттера да дешархочун дегага дIоагIа лахар, цун лоIам бовзар, цунна хетар кхетадар, зIамига вале а цу зIамигача сага сий дар.

Хала дий из? Атта дац. Бакъда кхыча тайпара болх бе ховш яц Зоя Кирилловна. Ховш да, урок — школа дешар-кхетам балара керттера форма йолга. Цудухьа Зоя Кирилловнас боккха теркам тIабохийт урок лерттIа вIаштIехьъяккхара. Къонача хьехархочо массе а хана деш керда арадаьнна методически литература, Iомаю толашагIа болча хьехархой говзал, урокашка пайда эц хьокхама пособеш. Цу дерригне а вIаштIехьдоалийт урок сакъердаме а берригача дешархоша дакъа лоацаш а чакхъякха.

Зоя Кирилловна массаза а кердадар лохаш, Iомалуш я. Тайп-тайпара методаш юкъекхухь цо ший балха. ХIаьта цу тIа толамаш а даьхад хьехархочо. Цун дукхагIбола дешархой тIехдика дешаш ба.

Дешархой толам — из хьехархочунна йола дега гIоз, цун сийле я. Цо хIара дийнахьа кхы а дикагIа, тIатеIIа къахьега безам хулийт хьехархочун.

**В. БАКАЛЮК,**
**тха юнкор.**

# СЭВ ЧЛЕНАШ ДОЛЧА МЕХКИЙ ХАЛКЪА БОАХАМА ПЛАНАШТА КООРДИНАЦИ ЯР

**Николай БАЙБАКОВ,**
**СССР Министрий Совета Председатела заместитель, СССР Госплана председатель, планови балха даькъе цхьана леладеча гIулакхашта йолча СЭВ-а Комитета СССР викал.**

◆◆◆

1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах йолча КПСС XXIV съезда Директивашка декхар оттадаьд социалистически мехкашцара Советски Союза экономически Iилма-технически бувзамаш массе оагIорахьара эградоахаш тоаден шерден аьнна.

1973 шера июль бетта Крыме социалистически мехкий коммунистически болхлойн партей кулгалхой вIашагIкхийттача хана юха а белгалдаьхар социализма мехкаша цхьана леладу экономически гIулакхаш социализми коммунизми толаме хьалъяра, цу мехкий халкъий хьал-тороеи культуреи халданза лакхъяра боккхача экономически лоархIаме хилар. ШIаькха а — бакъдир социалистически экономически интеграце Комплексни программа кхоачашъяра дешаши ВIаши Экономически новкъостал дара Совета гIулакхаш дIахо эргадоахаш тоадара керттера лостамаши дIахо а СЭВ-а членаш долча мехкий коммунистически болхлойн партей теркама юкъмоттиге латта дезаш хилар.

Планашта лерригIа координаци яра итогаша чIоагIа лард еллай СССР-ан кхыча социалистически мехкаштеи юкъе дIаюха лелаю товарооборот дика йоккха яра. Советски Союза арахьарча торговле еррига объем укх пятилетке 33—35 процент йоккхагIа хиннача хана СЭВ-а членаш долча мехкашцара товарооборот 1,5-зза йоккхагIа а хинна, пхе шера 77 миллиард гаргтача сомага дIакхаьчай. Шера юкъера лаьрхIача йоккхагIа хулаш йола товарооборот 9 процентал тIехъяргья.

Советски Союзо социалистически мехкашта лоаттаду дунеи стандарташа маяххара дола машиний оборудоване дукха тайпаш. Уж я металл теда станокаш, энергетически, электротехнически, горношахтни оборудовани, наькъаш дехка машинаш, юртбоахама машинаш. Керттерча даькъе СССР-о кхоачам бу цу мехкашта эшача электроэнергеца, доагораца, бедалца. Масала, 1966—1970 шерашка вай мехко социализма европейски мехкашта дахьийтад 138 миллион тонн мехкдаьтта, 8 миллиард кубически метр Iалама газ, 14 миллиард киловатт-сахьат электроэнерги, 72 миллион тонн аьшка руда (цIена металл лоархIаш). Укх пятилетке дикка дукхагIа тергья лакхе йийца бедали доагори. Доагорабедалеи энергетически проблема пайданагIча тайпара къоастаяра дукхача хьале новкъостал ду «Мир» яха энергосистема цхьана хьаяро, «Дружба» яха мехкдаьтта проводи «Братство» яха газопроводи йилларо.

СЭВ-а членаш долча мехкай 1971—1975 шерашкарча халкъа боахама планашта координацеча хинна кийтIаьй интеграционни бувзамаш чIоагIдара боккхача лоархIаме йола йоккхий мероприятеш. СССР-ан СЭВ-а членаш долча дукхача кхыча мехкаштеи юкъе йIаьххача хана шин оагIорахьара СССР-а територе тIа бедалеи материальни цхьадола дефицитни тайпаш хьаду производственни мощносташ кхы тIа а хьалъеча цхьана гIулакхаш леладара хьакъехьа яьча соглашенеегIа Советски Союзо диеза дакъа лацара мотах хьа а нийяй, ий а ергья тоъал дукха материальни ресурсаш, керттерча даькъе лоархIамеча гIулакхашка йохийтараш. Эггара хьалхарча аргIанна доагIа из промышленноста укх доакъошта: мехкдаьтта (ГДР-ацеи ЧССР-ацеи яь соглашенеш), газ (ГДР-ацеи ЧССР-ацеи яь соглашенеш), аьшка руда доалла бедал (СРР-аца яь соглашени), калийни удобренеш (ПНР-аца яь соглашени), картон, асбест, фосфор (ВНР-аца яь соглашени). Цул совгIа, советски газови, целлюлозни промышленностеи Iаьржача металлургеи предприятешка юкъера лаьрхIача шера 10 эзар саг волаш болгарски болхлоехи гIишлоихоехи пайда эцара хьакъехьа НРБ-ица соглашени яьй.

Социалистически мехкашкара йоагIача импорта чотах СССР-о къестаю шин экономика структура тоаяра, керттера фондаш кердаяхарен царна реконструкци ярен дукха проблемаш. 1971—1975 шерашка хьатIайоагIача еррига ресурсашта юкъе социалистически мехкацкара ухача товараша лоаца дакъа тоъал доккха да. Масала, пассажирски вагонашта, чкъарий - промыслови кемашта, маневрови тепловозашта 30 процент гаргта да из, рефрижераторни трамвайни вагонашта, массе тайпарча погрузчикашта, электрокараштеи электропогрузчикаштеи — 40 процент гаргга, портальни кранашта, транспортни кемашта, городской тайпарча АТС-ашта — 50 процент гаргга, и. кх. дI.

Комплексни программа тIа белгалдоаккхаш мадарра, СЭВ-а членаш долча мехкаша цхьана леладу гIулакхаш дегIадоаладара керттера метод хила а хиннай, иштта йолаш а юс шера халкъа боахама планашта еш йола координаци. 1971 шера ВIаши Экономически новкъостал дара Совета XXV сессе планови гIулакхий даькъе цхьана гIулакхаш леладара йола СЭВ-а Комитет хьаарца лоархIаме гIа баьккхаб СЭВ членаш долча мехкаша цхьана леладеча экономически гIулакхий планови лардаш чIоагIъярен массе оагIорахьара цхьана гIулакхаш леладара лоархIам лакхбарен даькъе. Из бахьан долаш, масала, дIалахача укх шин шера генеральни соглашенеш кийчъяьй вай мехка Усть-Илимски целлюлозни заводи Киембаевски асбестови горно-обогатительни комбинати хьалъеча цхьана гIулакхаш леладара хьакъехьа. Цу соглашенешта кулгаш яздаьд къаьст-къаьста СЭВ-а XXVI-гIеи XXVII-гIеи сессеш йолча хана.

1973 шера 30—31 октябре планови гIулакхий даькъе цхьана гIулакхаш леладара йолча СЭВ-а Комитего дийцар дешаца гIулакх доагIача СЭВ-а членаш долча мехкий низаошца Оренбурга районера СССР малхбузехьарча доазонашка кхаччалца йоккхагIйола газопровод йилларах дола доил. 2,9 эзар километр йIаьха из газопровод болх бе йолаялийтаро йиш хулийтаргья дукхача социалистически мехкашта тIатIа дукхагIа эшаш йола Iалама гаа мел эш лоаттае.

Иштта цхьана хьалъе лерхI СССР, Польши, Монголе, Кубай, СЭВ-а членаш долча кхыча мехкий лоархIамегIара бедала товараш хьаду кхы а дукха объекташ.

Производственни потенциалаш а Iилма-тохкамеи проектно-конструкторски учреждений низаш а вIашагIтохара наькъаца лоацачa хана хьаду производства керда, прогрессивни тайпа. СЭВ-а Комитете хIанзале а кийчъяьи кулгаш яздьи яьинай числовой программни управлени а йолаш йола металл теда станокаши контейнерно - транспортни система Iалашъю технически средстваши арахецача специализаци кооперировани яра хьакъехьа яь дукхача оагIорахьара соглашени.

СССР-он СЭВ-а членаш долча кхыча мехкашеи аргIанара пхе шера планаши 1990 шерага кхаччалца дукхача шерашка лаьрхIа перспективни планаши оттаярен царна координаци ярен балхаш дIадоладаьд. Цу балха керттера лостамаши этапаши 1972 шера СЭВ-а XXVI сессе белгалъяьй. 1973 шера августе — сентябре Москве вIашагIкхийттача хана правительствашта керте латтарашен планови органий кулгалхошен дийцар 1976—1980 шерашка цхьана гIулакхаш леладарей халкъа боахама планашта координаци ярен овлангара дешаш. Координаци яра болх министерствашкеи планови органашкеи гIолла дIахо беш ба хIанз цар функцешкеи бокъонашкеи хьежжа.

Планови гIулакхий даькъеи материальни производства сферен дукхача оагIорахьара цхьана леладеча гIулакхаша саггота хьалхашка оттадаьд интеграционни мероприятей пхе шера план цхьана оттаелга. ХIанз дика хьалаш нийсденнад хIара мехка халкъа боахама планашка социалистически экономически интеграце хьакъехьара къаьстта разделаш хилийтара. Планови гIулакхий даькъе цхьана гIулакхаш леладара йолча СЭВ-а Комитето хIанзале а хьаоттадаьд 1976—1980 шерашка вIаши дага а даьнна СЭВ-а членаш долча мехкаша дукхача оагIорахьарча мероприятей плана хьакъехьа хетараш.

Цу тайпара план оттаяро йиш хулийтаргья, вайна хетачох, Комплексни программа кхоачашъяра — къаьстта а дегIадоаладеш хилча, ховш мадарра, Iалаьмате дуниа рузкъа дIадахийтеи СЭВ-а доазонел чухьа хьалдача боахама решенешта айхха координаци еш езаргйолаш долча материальни производства доакъошка — юкъарчал доаццаш йола планови лард хьае.

(АПН).

# ГРОЗНЕНСКИ ШУРИЙ СОВХОЗ—КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

## Керттердар—торонех бизза пайда эцар

1971 — 1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера плана хьакъехьарча КПСС XXIV съезда Директиваш тIа белгалдаь да юртбоахама ерriга продукци яккхар алсамдаккха дезилга.

Из теркаме а йиш дукха гIулакхаш кхсачашдаьд тха совхоза коллективо лаьттанцарей хьайбашкарей продукташ дукхагIа яха гIерташ.

Къаьстта белгала да тха совхоза лаьтта леладераита чакхдаьнна, ийслагIча пятилетка кхоалагIа шу. ПланагIа 19 эзари 475 тонни йолча дерriга чудена ялат 22 эзари 276 тонни хилар. ТIеххкоачашйир доакъараш: ча, йол, сенаж, силос, витаминий хьоаф кийчдара планаш. Цо торо ялар маша лаьгIа ца долийташ хьайбаш Iангара доахилга дика вIаштIехьдаккха. Иштта тIеххкоачашйир баьцадаараш гулдара план а. ПланагIа 640 тонн йолча 969 тонн хилар чудена баьцадаараш.

Цу дерriгне совхоза коллективага торо хилийтар хьайбаш кхоачам хиллал концентраташца Iалашде, дIаЬе фу Iалашде, паччахьалкхенга массе тайпара юртбоахама культураш йохкара планаш толамца кхоачашъе. Масала, планагIа 4 эзар тонн йолча паччахьалкхенга деккар 6 эзари 468 тонна ялат, 722 тонн баьцадаараш (план 600 тонн).

Укхаза белгалдаккха деза, лаьтташ шердара чотах а доалаш, духхьал юртбоахама культурай хьувкъам лакхбэр бахьан долаш цу тайпара толамаш оаха даьхалга. ДIадахача шера хIара гектара тIара чуйицар 21,1 центнер ялат, планагIа 19,8 центнер йолча, баьцадаараш 242 центнер хIара гектара тIара (план 160 центнер).

Лаьтта леладерий коллективо иштта боккха болх бир продукцега дIабода мах лохбеш а. Масала, 1973 шера цхьа центнер гурахьа дийна ялат даккхарга дIабаха мах 2 соми 64 кепиги хилар, планагIа 2 соми 71 кепиги долча. ХIаьта бIаьсти йийнача культурай цхьа центнер яккхарга дIадахар 3 соми 43 кепиги, планагIа 3 соми 99 кепиги долча. Къаьстта лоха хилар цхьа центнер генараш дахарга дIабаха мах. ПланагIа 8 соми 29 кепиги долча 4 соми 10 кепиги мара дац генарий цхьан центнерга дIабаха мах. Иштта болх барах духхьал лаьттанщара хьахинна пайда 642 эзари 717 соми хилар боахама.

Мишта вIаштIехьдаьннад тха юртбоахама культурай хьувкъам лакхбе? Эггара хьалха укхаза белгалдаккха деза, лаьттан культура лакхъярах, йолаш йолча резерваех бизза пайда эцар бахьан долаш из тха вIаштIехьдаьннилга. 1973 шера оаха дукха болх бир лаьттанцара тIоадал чуоцаеш, органически минеральни удобренеех шерра пайда эцаш. ПланагIа 30 эзар тонн йолча 56 эзар тонн моттигера удобренеш кхашка йахьар оаха соакка. Цул совгIа, оасараш къовсам лоаттабара кхашка шерра юкъейоалайир гербицидаш. 8500 гектар йолча майдан тIа техар оаха гербицидаш. Иштта боккха болх бир дикагIча фух дола ялаташ дIадуеш а. Масала, соакка тха кхашка дIабийра «Ставропольский-5» яхача сортагIа бола мукх. Из тайпа мукх дIабер бахьан долаш 6—10 центнер лакхбелар ялата культурай хьувкъам. ДIадахача шера из саха дIабийнабар 3250 гектара тIа, хIаьта юкъера лаьркIача хIара гектара тIара чуйица мукх 24,5 центнер хилар.

Радув Зия, Хакиев Жабраил, Кагерманов Идрис, Амирханов Ахьяд, Денисенко Василий, Хасуев Iийса, Поликарпов Александр, Устаров Абухьасан, Сулейманов Сайди, кхыбараш а санна болча механизатораша чIоагIа хьинар айденна къахьийгар соакка. Къаьстта белгалбаьлар механизатор Скорин Иван Анисимович, тракторно-кхай тIарча бригада бригадир Амаев Аднан, комбайнераш Анидалов Николай Дмитриевич, Кубаев Хасмахьмад, баьцадаараш леладеча звенай звеньевая Гарсиева Нина. Цу массанена доагIаш делар правительственни совгIаташ. Масала, Скорин Иван Анисимовича тха боахаме болх бу 42 шу да. Массаза а шиi декхараш тIеххкоачуш деш, шиi йоккха балха опыт кхыча новкъосташта камаьрша дIалуш хьавенав из. Цунна вай Даьхено еннай Октябрьски революце орден. Комбайнераашта Кубаев Хасмахьмадан Анидалов Николай Дмитриевичаь «Знак Почета» яха орденаш еннай.

Чакхдаьннача шера белгала толамаш даьхар тха хьайбаш леладераша а. Шурий-товарни ферма болхлоша тIеххкоачашйир доахангара шура яккхара план. Дика толамаш даьхар къаьст-къаьстача доаркаша, жа Iуша, хьаьккарч леладераша.

Масала, 3 отделенерча шурий-товарни фермерча доярка Гешкаева Галяс соакка шиi группорча хIара Iаттагара 3740 килограмм шура яккхар. Укх шера из къовсам лоаттабу хIара Iаттагара 4000 килограмм шура яккхара тIехьа. ХIанз шиi доахах хIара Iаттагара дийнахьен бийсаней 9—10 килограмм шура йоаккх из.

Жа Iушта юкъе дикагIа лоархIаш ба Сапарбиев Мудаги Герасименко Михаил Дмитриевич. ДIадахача шера шиi Iуйщарча хIара бIаь жийна тIехьа 111 Iаьхар кхебир Сапарбиева бригадо, хIаьта Герасименко бригада коллективо — 105 Iаьхар, планагIа 100 Iаьхар болча.

Хьаккхарч лелаераашта юкъе хьалхле лелаеш я Штейн Фрида. 1973 шера 1057 хурск хьалкхейир цо, планагIа 920 йолча. Шиi хьаьналча къахьегамца белгалъяьнна я Iаьсий леладер Франгова Вера, иоа тIара оалхааараш леладер Демильханова Люба, кхыбараш.

Укх шера тха хьайбаш леладерашта хьалхашка латтараш доккхий декхараш да. Духхьал шура йоккха еза тха паччахьалкхенга 5250 тонн, дулх 1284 тонн. Фермай доаркаша къовсам лоаттабу хIара Iаттагара 2150 килограмм шура яккхара тIехьа.

Бакъда, хIанз фермай болхлоша доахача толамаша тешаву, шоай дош цар дизза кхоачашдергхилар ах. Укх шера хьалхарча квартала планагIа 980 тонн шура йоккха еза ш да тхо паччахьалкхенга. ХIаьта дIабахача шин бетта Даьхенна оаха дIаеннай 700 тонн шура. Цо хьахьокх квартала план ханал дикка хьалха кхоачашъе тха торонаш йолга.

Шурий план кхоачашъяра гIехьа лоаттабеча къовсаме дика дакъа юкъехьош къахьегаш я Дударов Билал, Хадаев Мухьмад бригадираш болча шурий-товарни фермай коллективаш.

Доккхий декхараш да лаьтта леладерашта хьалхашка латтараш а. 1974 шера цар дош деннад хIара гектара тIара 23 центнер ялат чуэца, вешта аьлча чудахьаш дола дерriга ялат 23 эзар тоннага дIакхоачаде.

Фуд мегаа ялат даккхара оаха даьр? Кхашкара бIаьстан балхаш дIадоладара мел аша кхоачам вIаштIехьбаьккхаб оаха. Тоаь яьнай ерriга тракторан, тIехьатосса юртбоахама гIирс, IалашдаьЬ дIаде массе тайпара фу.

Гурахьа дийна ялаташ дикача хьале да. ХIаьта бIаьсти юртбоахама культураш дIаюргIола дерriга лаьтта хьаьндаш боахк тха механизаторах. ХIанале а кхашка дIадийхьай 15 эзар тонн совгIа моттигера удобренеш. Дукха болх баьб лаьттанца тIуhал Iалашъеш. 3400 гектар майдан тIара лоа соцадеш дика гIулакх даьд. Цкъа йийнача а ца юеш лаьтташ хувцаш дIаюргьа юртбоахама культураш. Агротехнически дикагIча ханашка чакхдоахаргда дерriга кхашкара бIаьстан балхаш. НагахЬа санна 1973 шера кхашка дIайихьа удобренеш 56 эзар тонн хиннаяле, хIаьта укх шера 60 эзар тонн хьоргья уж. ДукхагIа тоосаргья минеральни удобренеш а. НагахЬа санна соакка 8500 гектара тIа мара гербицидех пайда ийцабеце, хIаьта укх шера царех пайда эцаргба 10 эзар гектара тIа. ДIадуеш дола ялат дикагIча фух хургда. ДукхагIа терко ергья Iилманен хьалхле лелаерий опытан карагIдаьннараш производствана юкъедоаладара. Цу дерriгне новкъостал дергда юртбоахама культурай хьувкъам лакхбе а, паччахьалкхенга ялат, баьцадаараш, дулх, шура кхыйола продукташ йохкара планаш кхоачашъе а.

КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даь Кхайкарал даггара къоабалдаь хьал а лаьца, лаьттанцарей хьайбашкарей продукташ дукхагIа яхара юрта боахама болхлоша лелаеча Ерriгсоюзни социалистически яхье дакхы а доккхагIа толамаш дахарца Даьхе гIадйига дагахь хьинаре къахьегаш ба хIанз тха совхоза массе доакъошкара болхлой.

**С. ХАРЛАМОВ,**
совхоза директор.

## ШУРА ДУККХАГIА ХУРГЬЯ

«1974 шера лаьттанцарей хьайбашкарей продукташ дукхагIа яхаран кийчъяран юрта боахама болхлоша лелаеча Ерriгсоюзни социалистически яхьа хьакъехьа» бола КПСС Центральни Комитета, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ Центральни Комитета соцам кхоачаш а беш, дикача толамашца дIадоладаьд тха отделенерча хьайбаш леладераша ийслагIча пятилетка диълагIа, къоастамбеш дола шу.

Укх шера хьалхарча квартала план Дерriгача дуней тIарча кхалнахьа Ди — 8 март хьатIакхачалехь кхоачашъе дагахь къахьегаш да тхо. Январь бетта хIара Iаттагара оаха яьккхар 148 килограмм шура, хIаьта февраль бетта — 150 килограмм. Iан ха яле а хIара денна тIаетталу доахана лу шура. ХIаьта тха ферма толашагIа болча доаркаша шоай группорча хIара Iаттагара февраль бетта яьккха шура 200 килограммага дIакхоачаш я.

Доахана луш йола шура денна соайолаш хилар да кхоачам хиллал тайп-тайпара доакъар тхога хилар. Шиi ханнахьа йоакхо йир оаха доакъара база чIоагIъяра гIулакхa. 1800 тонн сенаж, 11600 тонн силос кийчйир, кхоачам хиллал Iалашдир гIожа доакъар а. Доахан чудоахкаду помещенеш дика тоайир, хий хьачудиллар ферме. ХIанз ден-бус хIара Iаттa оаха лу 25 килограмм силос, 5 килограмм сенаж, 2 килограмм концентраташ, кIаьлдеш тоадаь ча, хай-ханнахьа бахь барда, боарамагIа хий меладу, тух лу.

Шоай торонаш а лаьрхIа, тха отделене шурий-товарни ферма болхлоша дош деннад хIара Iаттагара 2150 килограмм шура яккха, планагIа 2000 килограмм йолча.

ХIаьта ферма толашагIа болча доаркаша Эдельбаева Умидата, Сумгатулина Фросьяс, Осмаева Анисата, кхычар а декхар тIаийцад хIара Iаттагара 2700—2800 килограмм шура яккха.

Сога укх шера 20 етт ба гIулаяхь деш. ХIана хIара Iаттагара ден-бус аз йоаккха шура 7—8 килограмм хул. Аз а дош деннад сай группорча хIара Iаттагара 2800 килограмм шура яккха.

Ферма коллектива хьалхашка латта декхараш кхоачашдара доккха гIо ду скотникаша. ДикагIчарех лоархIаш ба Воздиев Iалдалвахьид, Сугаипов Зайнди, Лачиев СаIид, кхыбараш.

ХIара бетта балха итогаш ю ферме. Шура дукхагIа яьккхарашта карара кара тела ЦIе вымпелаши ахчан премеши лу. ДIабахача бетта яхье хьалхара моттигаш яьхар аш, Абдулхаджиева Рахьматен, Осмаева Анисатен.

ХIанз а лакха ба тха шурий центнер яккхарга дIабода мах. Из чухьанахьа баккхара тIадерзадаь да оаха мел деш долa гIулакхаш. Продукцега дIабода мах ферма болхлоша лохбе лерхI доакъара кхомбарца, транспортни балхашка дIадодар кIезигдарца.

Партеген советски халкъаген КПСС Центральни Комитето даьча Кхайкарала гIулакхаца жоп луш доахангара шура яккхара шера план Октябра дезача деношка кхоачашъе дош деннад тха ферма болхлоша.

**З. ВАХИЕВА,**
№ 2 йолча отделене шурий-товарни ферма доярка.

СУРТА ТIА: доярка Вахиева Зина.

И. ПЛИЕВА сурт.

**КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК ЧIОАГIА ДОГ ТИЙША Я, ЮРТА БОАХАМА БОЛХЛОША 1974 ШЕРА ЯЛАТ, БОАМБИ, ШЕКАРА СВЕКЛА, КОАРТОЛАШ, БАЬЦАДААРАШ, ДУЛХ, ШУРА, ФУАШ, ЛАЬТТАНЦАРЕИ ХЬАЙБАШКАРЕИ ЙОАЛА КХЫЙОЛА ПРОДУКЦИ ДУКХАГIА ЯККХАРИ ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ЙОХКАРИ ДУХЬА, ИЙСЛАГIЧА ПЯТИЛЕТКА ЗАДАНЕШ ХАНАЛ ХЬАЛХА КХОАЧАШЪЯР ДУХЬА ЛЕЛАЮ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ КХЫ А ШЕРАГIА ЙОАРЖАЕРГХИЛАРАХ.**

(«1974 шера лаьттанцарей хьайбашкарей продукташ дукхагIа яхари кийчъяри духьа юрта боахама болхлоша лелаеча Ерriгсоюзни социалистически яхьа хьакъехьа» болча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцам тIара).

## БАЛХА ЛОСТАМ ТЕЛ

Тха совхоза партийни комитетой производственни участкий юххьанцарча партийни организацешей шоай совещанеш йийцай 1973 шера баьча балха итогаш, белгалъяьй укх шера юртбоахама культурай хьувкъам лакхбелга Iалашдеш йола мероприятеш.

Ерriгача совхозой, къаьсткъаьстача отделенешей 1973 шера баьча балха итогаш ювцаш гучадаьхар оаха дукха кхоачамбоацараш, пайда эцан за йиса торонаш, белгалдир сихха дIакхоачамбоацараш дахаран йолаш йолча торонех бизза пайда эцаран дола хьалда гIулакхаш.

Районе йоккхагIа ярех партийни организаци я тха совхоза яр. Берriга коммунисташ шоашкара хьоккам гойташ къахьегаш ба.

Совхозе йоккха йиъ отделени я. Цу отделенешта тIачIоагIдаь 21 эзар гектар совгIа лаьтта да. Дукха гIулакхаш ду партийни комитето а юххьанцарча партийни организацеша а хIара гектара тIара хьувкъам лакхбе, хьайбей продукташ дукхагIа яха совхоза болхлой хьинар оарцагIдоахаш. ХIаьта царех дика беркат а доал. Духхьал дIадахача шера 6 центнерга 10 центнерга кхаччалца лакхбелар хIара гектара тIара хьувкъам. Укх шера а боккха болх бергба цу лостамах. 100 гектар совгIа лаьтта карадерзадергда хий диллара, юкъедоаладергда доакъара лаьрхIа вIашагIъийна культураш дIаювлга. Масала, цхьана дIаюргья хьажкIаши соргон, хьажкIаши генараши. Цу гIулакхо дика гIо дергда хьайбашта шортта доакъар Iалашдара. Продукцега дIабода мах лохбара лаьрхIа маккхаш дукхагIа тIехьадийза пайда эцаргба техниках, тха зона хаоттама хьалашка хьежжа тоадергда лаьттана деш дола гIулакх. Оахам деча юкъейоалаергья толашагIйола технологи, дIадуеш дола ялаташ дикагIча фух мара хургдац. Агротехнически бокъонех нийса пайда эцара, доккхачун а зIамгачун а хьурмат дара, массе производственни участкашкара кадраш кхетамца дIа-хьа нийсъяра деш дуьц партийни собранешка, отделеней кулгалхой юкъе болаш йолча совещанешка, партийни комитета заседане. Лакхбеннаб дукхагIболча болхлой кхетами говзали, дикагIча оагIорахьа хувцаденнад наьха къахьегамей вахарей хьалаш.

Цхьабакъда кхьметтел эггара толашагIйола лаьттан система вIаштIехъяккхар — из гIулакх дIадоладара юхьиг мара яц. Из еза юкъейоалаен чIоагIъен. Цу тайпара гIулакх керттерча теркаме да партийни комитета, цехови партийни организацейи партийни группайи балха тIа. Цуна цхьана оаха тоадаьд дийнна гIалаташ, доагIаш дар цIенхаштта хьадех кадрашкара.

Совхозо ханал хьалха кхоачашдир юртбоахама продукташ яхаран уж паччахьалкхенга йохкаран дола шера социалистически декхараш. Шера социалистически яхьа итогех республикански Сийлен доска тIа йихьай тха совхоз. Социалистически яхье доккхий производственни толамаш дахарах хьайбай боахаме а лаьттанцара балхаш деча а хьалхле лелаеча дуккхабараита правительственни совгIаташи тайп-тайпара мах бола хIамаши еннай.

Боахам дегIабоалабара эггара лоархIамегIара проблемаш ювц парткома заседанешкей партийни собранешкей, уж айхха ювз берriга организаторски политико-кхетамей болх эргабаьккха тоабарца. Ханханнахьа ладувгI цехови партийни организацей секретарашкен парттрупоргашкен. Коммунисташкара цIенхаштта хьадех партей правительствай директиваш, тха партийни комитетей партийни собранейи соцамаш мишта кхоачашду.

Долаш да даим керттерча теркаме латта дешаш. Из дац уж тхона кхоачаш ца дулуши хьалха даь соцамаш юха кердадаха дезаши да яхилга.

Цунна масал да боккхача лоархIамей цунца цхьана чоалханей йолча, хьалха тIехьаюсаши хIаьта хIанз тоалуши йолча участкана — хьайбай боахама доакъара база Iалашъяра гIулакха совхоза коммунисташа даим йоакхо еш хилар. Коммунисташа хьинаре дакъа а лоацаш боккха организаторски болх бе бийзар сенажи баьца хьоари кийчделга карадерзадара, дукхача шерашкара культурни даьгIенаш хьаяра.

Тха совхоза моллагIча производственни участкашка къахьегача наха моральни материальни поощренеш я оттаяь.

Хьаэцаргья вай, масала, моллагIа шурий-товарни ферма. ХIара бетта иттлагIча дийнахьа доярка ди хул. Цига карара кари лу ЦIе вымпели 20 сом ахчей лу хьалхара моттиг яьккхача доаркана, шоллагIа моттиг яьккхачоа — 15 сом, кхоалагIа моттиг яьккхачоа—10 сом.

Иштта хьалаш да лаьтта оахача, ялат дIадуеча, доакъар кийчдеча, ялат чуэцача, мадарра аьлча массе производственни участкашка къахьегача наха оттадаьраш.

Наьха къахьегамцара бедам совбоаккхаш цу тайпара оаха юкъейоаланьча системах доккха беркат даьлар тхона соакка. Хьалха дIадахача шерачул дукхагIа даьккхар ялат, доакъар, хьайбай продукташ. Планал совгIа яьккхача продукцех доагIар доацаш, духхьал премеех 23 эзар сом ахча кхаьчар кхашкей фермашкей къахьегача нахага.

ДIахо а из система чIоагIъеш дIадаха уйла йолаш да тхо. Цу гIулакхо шеко йоацаш новкъостал дергда къахьегама овсарле лакхъе. Дукха гIулакхаш ду оаха механизаторий къахьегама хьалаш тоадара а. ХIанз бIаьстан балхаш дIадоладеча массе бригадашка юкъара кхача кийчбергба, царна салоIа моттигаш хургья, хIара дийнахьа цар баьча балха итогаш ергья, хьалхле лелаеча механизаторашта ЦIе вымпелаши, хIаьта хьалха латтача коллективашта ЦIе байракхаши лургья.

**Н. ИНОЗЕМЦЕВ,**
совхоза парткома секретара заместитель.

## ТЕХНИКА КИЙЧА Я

Дукха ха яц кхашкара бIаьстан балхаш дIадоладе йисар. Мишта кийчбеннаб тха механизатораш цу лоархIамерча гIулакхa?

Соахка гуйран балхаш чакхма даьллинге а, кхы хье ца луш сихха дIадоладелар тхо тракторашн тIехьатосса юртбоахама гIирси тоабе.

Кхашкара бIаьстан балхаш ханнахьа дIадоладара эша ерriга техника кийча хилийтаран Iан замалахь из лораяран вай республика берriга механизатораш тIахьехаш сунженшаша даь кхайкарал даггара хьал а лаьца ремонтни балхаш дIадоладир оаха.

ДIадахача шера IV квартала планагIа 25 трактор тоэе езаш бар механически мастерске болхлой. Шоайла социалистически яхье а баьнна хьинаре къахьегар бахьан долаш цар вIаштIехьдаьлар 27 трактор тоаяь араяккха.

Укх шера хьалхарча квартала планагIа йоагIа трактораш а тоаяь даьннад тхо. ХIанз планал совгIа тракторaш тоэеш ба механизатораш.

Трактораш тоаеча белгалбаьнна дика къахьегаш ба механически мастерске токарь П. Атарщиков, мотористаш И. Кошелев, Н. Анидалов, трактористаш Хь. Устаров, И. Скорин кхыбараш. Цу опыт йолча механизатораша дукха болх баьб тишъеннен юаеннеи оатхалаш тоэеш. Цхьаьккха а ди дIадахадац шоай дийнахьара балха нормаш 120—140 процент цар кхоачаш ца еш.

Тахан ерriга тракторaш кийча я кхашкара бIаьстан балхаш дIадоладе.

ТIехьатосса юртбоахама инвентарь тоаяра балхаш къаьстта дика лел совхоза шоллагIча отделене. Укхаза бокъонца тоадаь, даьтта хьекха вIашкадекка укх маккхаш, кийчдаь латт нохараш, сеялкаш, массе тайпара культиваторaш, кхыяраш.

Юртбоахама техника тоаеча шоаш ца кхобеш хьинаре къахьийгар механизатораша Исупхаджиев Абу-Султана, Гехаев Рашида, Асхабов Абумуслима, Сулейманов Сайд-Ахьмада, Хизиров Висхас, кхычар.

Тха совхоза коллектив № 1 йолча шурий совхоза болхлошца социалистически яхь лелаеш я. Укх деношка цигара механизаторашн специалисташи хилар тхо долча. Массе отделенешка а механически мастерске а хилар уж кхашкара бIаьстан балхаш дIадоладара тха кийчонга хьожаш. Цар лакха мах бир оаха тоаяьча техника. БIаьстан балхаш дIадоладара тха совхоза тракторашн юртбоахама кхыбола гIирси кийча хилар белгалдаьккхар цар.

ИйслагIча пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера дукха балхаш да тха доалахьарча техникаца кхоачашде дезаш. Из гIулакх дизза чакхдаккха йиш яц кхоачам хиллал механизаторащ ца хилча. Цун уйла йир оаха хьалххе а. ХIанз кхаь бетта йолча трактористий курсашка дийша воал тха 23 саг. Уж къона механизаторaш кийчбар бахьан долаш тха йиш хургья йолаш йолча техниках бизза пайда а эцаш шин сменагIа болх бе.

Тха механизаторий коллективо даггара къоабалбаь тIайийцар укх деношка кепатеха арабаьнна Казахски ССР, Белорусски ССР, Ростовски областа юрта боахама механизаторий инициатива могаеш КПСС Центральни Комитето баь Соцам.

Тха трактористаша дош деннад шоай доалахьарча техниках бизза пайда эцаш, из лораеш, доагор кходеш, овсаре къахьегаш ер шу чакхдаккха.

Кхашкара бIаьстан балхаш дIадолада кийча ба тха механизаторaш. ДIайха деной а этта, кIезиг-дукха лаьтта лоасара дахача шоай «болата алчаш» арайоахаргья цар кхашка.

**Х. САТАБАЕВ,**
инженер.

СУРТА ТIА: тоабаьча моторо болх мишта бу хьожаш ба слесараш-мотористаш И. С. Кошелев, Н. Д. Анидалов, В. М. Богер.

И. ПЛИЕВА сурт.

## Цифраши факташи

* * *

1972 шера совхозе хIара гектара тIара чуйица лаьттанцара йоала продукци укх тайпара я: ялат — 9,3 центнер, баьцадаараш — 203 центнер, моша доакъар — 133,1 центнер, силоса йийна хьажкIаш — 60,5 центнер.

Хьайбаш хиннад: 6450 бежан, 3105 етт, 11576 хьакха.

Даьккха дулх 1674 тонн, шура — 6463 тонн, тха — 52,7 тонн.

ХIара Iаттагара яьккхар 2015 килограмм шура, хIара 100 Iатта тIехьа 68 Iаса, хIара 100 жийна тIехьа 88 Iаьхар кхебир.

Цхьа центнер ялат даккхарга дIадахар 6 соми 69 кепиги, баьцадаарий цхьа центнер яккхарга — 7 соми 46 кепиги.

1973 шера совхозе хIара гектара тIара чуйица лаьттанцара йоала продукци укх тайпара я: ялат — 21,4 центнер, баьцадаараш — 242 центнер, моша доакъар — 173,5 центнер, силоса йийна хьажкIаш — 135 центнер.

Хьайбаш хиннад: 6732 бежан, 3400 етт, 13207 хьакха.

Даьккха дулх 1757 тонн, шура 6766 тонн, тха 48,3 тонн.

ХIара Iаттагара яьккхар 2140 килограмм шура, хIара 100 Iатта тIехьа 67 Iаса, хIара 100 жийна тIехьа 92 Iаьхар кхебир.

Цхьа центнер ялат даккхарга дIадахар 2 соми 75 кепиги, баьцадаарий цхьа центнер яккхарга — 9 соми 70 кепиги.

## ХЬОКХАМАШ ЛАКХДАРА НАЬКЪАШ

ЧIоагIа йоакхо ю вай партей правительствай боахамий гIулакхаш тоадеш, цар экономика лакхъялара аьттув бола соцамаш тIаийдеш, массе кхоачамца уж Iалашдеш.

Из иштта долга дяжа хоалу вай республика моллагIа боахам хьаийцача. Масала, «Грозненский шурий» совхоз дукха доакъош долаш боккха боахам ба. Цун доалахьа ткъо эзар гектар гаргга пайда эцаш дола лаьтта, 6 эзар совгIа бежан, 10 эзар устагIа, 13 эзар совгIа хьакха, дукха коа тIара оалхазараш да. Кхоачам хиллал я совхозе тайп-тайпара техника. Духхьал трактораш 150 я. Дукха комбайнаш, культиваторaш, сеялкаш, кхыбола юртбоахама гIирс ба совхоза механизаторий доалахьа. Хьайбай боахаме дукха гIишлош хьалъяьй, доахаш, хьаккхарч лелаеча помещенешкара дукхагIдола балхаш механизаци яь да. ХIаьта кхашка а кIезига болх баьбац. Укх тIеххьарча хана дикагIа хьаьнду уж. Мадарра аьлча, дукха гIулакхаш даьд кхаши хьайбаши леладара культура лакхъеш.

Совхоза къахьегамхой доккхал де йиш йолаш ба шоашта карагIдийннача гIулакхех. Уж гIадвугаш да. Цхьабакъда вай партей правительствай юрта боахам дIахо дегIабоалабара дIадехарашка хьежжа дац боахама хьоккамеш, уж бе-бе да.

ИйслагIча пятилетка кхоалагIа шу 8 эзар сом пайда беш чакхдаьккхад совхозо. Из дика да. Цхьабакъда, кхы а лакхагIа хила йиш йолаш цар экономически хьоккамаш, нагахьа санна продукцега дIабода мах чухьнахьбаккхара гIулакхa йоагIаш йола йоакхо укхаза яь яларе. Боахама соакка тIабена пайда дукхагIча давкъе лаьттанцара йоалача продукцех хьахиьна ба. Хьайбай боахам зе деш ба. Укхаза планагIа боагIачул дикка лакхагIа ба продукце 1 центнер яккхарга дIабода мах. Масала, 1 центнер шура яккхарга соакка дIадахар 24 соми 8 кепиги, планагIа 19 соми 20 кепиги долча. Геттара лакха да бежана дулха 1 центнер яккхарга дIадодар а. Соакка 1 центнер бежана дулх даккхарга дIадахар 168 соми 4 кепиги, планагIа 115 соми 11 кепиги долча. Цу хьокхамаша дика гойт хьайбай боахамо совхоза экономика лакхъялара чIоагIа Iоткъам белга. Хьайбай продукцега дIабода мах лакха хилара керттера бахьан да хьадоаккхаш дола доакъар маьха деза хилар. Кхьметтел совхоза доалахьа дола жа а бIарча шера хIана дац аьнна дьадоаккхача доакъарца кхоабаш да. ЛаьрхIа жа леладара гIулакха вIашагIдехкача боахамашка санна даьгIенаш яц укх совхозе жа дажа. Лакха да тха даккхарга дIадодар. Совхозо цхьанна а шера кхоачашъяц жена тIера тха даккхара план. Соакка хIара устагIан тIера лерга тха 4,3 килограмм мара хилан зар, планагIа 6 килограмм совгIа йолча. Иштта лакха ба боахаме коа тIарча оалхазарий продукци яккхарга дIабода мах а.

Бе-бе да массе шурий-товарни фермай хьокхамаш а. Масала, совхоза шоллагIча отделенерча шурий-товарни ферме лаьгI ца еш цхьан боаррамагIа шура йоаккх доахангара. ДIадахача шера 10—12 доярка яр укхаза цхьатарра хьокхамаш долаш. Царех хIара доярка шоай группашкарча цхьан Iаттагара 2500—2700 килограмм шура яьккхар. Цу тIа а кхыча отделеней шурий-товарни фермашка дIадахачул дикка лохагIа да укхаза шурий 1 центнер яккхарга дIадахар.

Совхоза кхоалагIча отделенерча шурий-товарни ферме шурий 1 центнер яккхарга дIадахар геттара лакха я да, цхьа доярка Гешкаева Галя мара а яц укхаза шура дукха яьккха. Соакка шиi группорча хIара Iаттагара 3740 килограмм шура яьккхар цо. ХIаьта ферма кхыча доаркаша хIара Iаттагара яьккха шура 2000—2200 килограмм мара яц.

Укх шерара хьокхамаш а дикагIа да шоллагIча отделенерча шурий-товарни ферма коллектива. Укхаза хIара денна тIаетталу шура. Юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара ден-бус укхаза йоаккх 5—6 килограмм шура, хIаьта толашагIа болча дояркаша йоаккхаш йола шура 7—8 килограммага дIакхоачаш я. Кхыча тайпара да кхоалагIча отделенерча шурий-товарни ферма гIулакхаш. Цига ден-бус хIара Iаттагара хьайоаккха шура 4 килограмм совгIа мара яц. Хьалха санна лакха да шурий 1 центнер яккхарга дIадодар.

Хатта тарлу кхоачам хиллал доакъараш а хилча, социалистически яхьа хьалаш цхьатарра а хилча хIанад цу фермашкара хьокхамаш бе-бе, аьнна. Укхаза эггара хьалха белгалдаккха деза, кхоалагIча отделене шурий-товарни ферме доакъарах кхетамца пайда ца эцилга, къахьегама овсарле лоха йолга, учет йоагIача бесса ца лелаелга.

Дукха кхоачамбоацараш да хьаккхарч кхоабача комплексе. Цунна бехке ба «Чечингсельстрой» треста гIишлошъераш. 1 миллиони 600 эзари сом дIадахийта хьалъяь из комплекс хила майоагIара яц. ГIишлошъерий бехках болх беш яц доакъар кийчду цех, хила йоагIача тайпара яц микроклимат. Кхоачам хиллал фо ца хилар бахьан долаш дукха хьаккхарч садукъаш йов. Духхьал дIадахача шера урс хьекхар яла ежача 2030 хьаккхийна, хIаьта 550 хьакха урс хьакха а ца кхуваш елар.

Лакхе вай белгалдаьха а кхыдола а кхоачамбоацараш да совхоза боахама гIулакхаш тоа ца долийтараш. Уж дIадаьхача торо хургья боахама экономика дIахо а лакхъе.

Совхоза партийни комитет, кулгалхой, профсоюзни комсомольски организацеш декхарийла я ийслагIча пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера хьалхашка латта доккхийи бехктокхамей декхараш сийленца кхоачашдара къахьегамхой хьинар оарцагIдаккха, кхоачамбоацараш дIадахара эша гIулакхаш кIоаргга уйла яь чакхдаха. Теша лов, 1400 совгIа саг болх беш волча совхоза интернациональни коллективо партей правительствай хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча керда толамаш давха вай сийлахь-йоккха Даьхе гIадъюгархиларах.

**Р. МАЛЬСАГОВ.**

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

# Сена яхача хий йисте вIашагIкхетар

Париже кулгаш яздир 1974—1975 шерашка леладергдолча «СССР — Франци». «Франци — СССР» яхача доттагIала обществаш гIулакхийн программа. Цунца дувзаденна Парижерча АПН корреспондента Н. Кузнецова. «Франци — СССР» яхача ассоциаце генеральни секретарагара Р. Руссагара дийхар советски читателашта Советски мехка доттагIаша беча балха кертторча лостамий хьакъехьа дувцилга.

— Эгтара хьалха, — аьлар Р. Руссас, — белгалдаккха безам бар са, тха ассоциаци Франце шерарча общественноста викалаша хьаянь хилар. Цун членаш ба тайп-тайпарча социальни слоехи бе-бе политически уйлаш йолаши бола нах. Иштта бе-бе нах ба президентски совета составе а. Цунна юкъе ба предпринимателаш а болхлой а, буржуазни партей членаши коммунисташи, дацлах тешараш а ца тешараш а. Уж берригаш а цхьана вIашагIтехаб Советски Союзацара Франце доттагIала гIулакхаш дегIадоалалар шинна а мехка хьашташта санна, иштта Европей дерригача дуней тIеи машар лоаттабара а лоархIаме хилар кхетадаро. Цунгара хьадозгIаш да оаха керттера лерхIар — шин мехка юкъера доттагIала бувзамаш шердаран чIоагIдаран, цхьана леладу гIулакхаш массе оагIорахьара дегIакхувлара мамогга новкъостал делга.

«Франци — СССР» яхача ассоциаце гIулакхаш массе тайпара да. Цун активисташа французашка хоам бу советски халкъа вахара, цунна карагIдувларий хьакъехьа, СССР арахьарча политика хьакъехьа, Французашка и Советски Союзан юкъе цхьана гIулакхаш леладара формаех дувц, цу тайппара доттагIала бувзамаш чIоагIдара новкъарле еш мел дола хIамаш дIадахара новкъостал а деш.

Соахка ноябрь бетта «Франци — СССР» яхача ассоциаце къамап съезд хилар. Цо хьакхьекхар, франко - советски гаргалон политика халкъа юкъе шерра хьаллоацаш хилар. Белгтала аьлча, из гуш да ассоциаце индивидуальни коллективни членаш тIа-тIа дукхагIа хулаш хиларах а. Соахка цун моттигера отделенеш йиъ бIаьнцега кхоачаш дукхагIа хилар.

ГIулакхий керда программа чакхйоахаргья дезагIа дола ши ди белгалдоаккхаш. Укх шера 50 шу дуз СССР-ан Французеи юкъе дипломатически гIулакхаш оттадаьча дийнахьа денз, 30 шу дуз Париж мукъаяьккха. Цунца дувзаденна СССР-е «Франце деноши» Франце «Советски Союза деноши» чакхдаха лерхI.

— Боккха лоархIам бу оаха, — белгалдаьккхар Р. Руссас, — эрсий мотт Iомабу кружкаш шеръяра. А. С. Пушкин ваь 175 шу дизаран Н. А. Островский ваь 70 шу дизарзи хетаяь оаха е лаьрхIача сайренех эрсийн советски литература французашта кIоаргагIа довзийтара стимул хилар, дерригача дунеина йовзаш йола произведенеш подлиникаш тIара еша безам хулийтаргхиларга доадоахаш да тхо.

1975 шера советски доттагIашца цхьана белгалдоаккхаргда оаха фашистски Германи эшаяь 30 шу дизари «Франци — СССР» яхача общества 30 шу дизари. Цу дезашта хетаяь дерригача къаман, департаментски, городской масштабе тайп-тайпара манифестацеш хургья.

— Вай паччахьалкхений общественни строяш бе-бе яле а, — аьлар Р. Руссас шийн къамаьл чакхдоалаш, — юкъарча машара идеалех доккхал ду шинна а мехка халкъаша. Советски Союза доттагIаша доггдоах, СССР-е воагIаргволча Франце Президента Ж. Помпиду визитон КПСС ЦК Генеральни секретараца Л. И. Брежневца цун хургдолча къамаьлон франко - советски доттагIала гIулакхаш дегIадоаладара даькъе керда этап хьаелларгхиларга.

(АПН).

# МАССАНЕНА А ДАГАЕХАР ВЕЛОСИПЕДАШ

— ДIахьажалахь Коппи — велосипеда паччахьа! — заглIе дела а денна цIогIарч техар наькъа тIа бургацах ловзаш даьхкача бераша. Сох белар. Тишача велосипеда тIа а вагIаш дIаводар со иштта велосипеда тIа ягIаш йодача сай йоIан жIаленеи тIеххьа. Бенйоiан тоъаш ца хиларах кIиранзин леденошка автомашинашца лелийтац хIанз Риме.

Из бахьан долаш массанена а цIаьхха велосипедаш дагаехар столице, кхыча итальянски городашка а санна. Уж йохкаш хинна тикаш цу сахьате йоссаеннай, цудухьа боарам боацаш чIоагIа лакхделар велосипедий маьхаш.

Транспорта из тайпа цIаьхха хьашт хинна хилара тешал ду укх тайпарча сакъердамеча цхьан гIулакхо. Милански бирже дага а доацаш лакхделар «Бьянка» яхача кампане акцей маьхаш. Из фирма гIоръяьннаяр цо хьаяь велосипед шийна ийсса кхы цхьаькха воацача велосипед хохкаш хинначa Коппе хийхка хиларах. Терко йоацаш бола акцеш ийераш ма чIоагIа дехже баьннабар хIанз «Бьянка» яхача фирмо хьаераш велосипедаш а йолаш, хий дохка автоматаш йолга шоашта хайначул тIехьагIа.

Аз а лаьрхIар велосипед эца, хIаьта римски тикашкара еррига «болата говраш» ехка дIаяьннай аьнца сайга хоам баьчул тIехьагIа. велосипед лаха Порта - Портезе, римски «барахолке» вахар со. Хийттар хиланзар — цига йисараш почтальонаштеи товараш кхухьараштеи лаьрхIа, йоккхий шинаш а тIехьашкеи хьалхашкеи йоахкаш багажникаш а йолаш дуненаш миссел йоккхий велосипедаш мара яцар. Цул совгIа, 100.000 совгIа лир (лелаяьча автомобилах доаккхар миссел) доаккхаш йола хехка машинаш а яр йохкаш.

ТIаккха аз лаьрхIар кагийча провинциальни городашка гIулакх мишта латт хьажа. Риете. столицера дIа езткъа километр уллача, 75.000 лирах йохкаш йола велосипед ера сона. Болхлочун ах алапи да из. Вента из-м вIаштIехьа а дац — цхьа рама, руль, ши чарх, ши педаль йолча велосипедах селлара ахча далар. Сентябрь бетта а тIехьа 40.000 лир мара даккхацар цу тайпарча велосипедах, — хоам бир сога сона юххе лаьттача зIэмсаго.

Йоккачо бIараш тIакъоарзадир зIамсага. ХIаьта со, баркал оалача кепара цунна бIара а хьежа, снхха араваьлар.

Юххера а иззамо велосипед 51.000 лирах корайир сона Акуилера. Боккъаллар аьлча, укхаза дарегIа хинна хугрйоулаш а яр из, хIана аьлча Акуила столицагара гаьна а велосипедаца лелаш хилча болата маьженаш эшача лоамашка а улл.

Лоашца аьлча, аз велосипед ийцай. ХIаьта, нагахьа санна бензинови кризис гаьна йоале, транспорта цу тайпаца лаьрхIа лела Iомаваланза варгвац.

Д. ВАЙЯРЕЛЛО,
ТАСС корреспондент.

# ЛОАМАШКАРА АРАБУВЛАШ ЛАТТ ИГОРОТАШ

4 миллион совгIа саг вахача Филиппинай столицагара — Манилагара дIа 150 километр мара гаьна доацача лоамашка ях хIанзара цивилизаци фийца ховш йола племенаш. Цу племенех цаI — игороташ.

ТIаккхача хала долча, Лусон яхача гIайрeнна юккъерча даькъа тIарча хьу тIаяьннача лоамашка баха игороташ керттерча даькъе аьккеи чкъаьрий дахеи бахача аьттув баларах тийша ба. Бе-бе кхача дукха боацаш йолча цар менюна юкъе боагIа кхалнаха гулбеш бола гаьнаш тIара соми баьший овлашн, хIаьта маIанаьха гIулакх аькхе ахар да.

Мел эшаш йола хIамаш тел хьуно игороташта. Хувцаш юрташкарча бaззрхошкара ийду цар тух, цIилеторгаш, тхьамка, кIезиг - дукха кIада, пхьегIаш.

Баьнна лелаш вахар долаш болча игоротий вIаштIехьдаьннадац лоаллаха шоай боахамашка бахача нахаца тешаме чIоагIа гIулакхаш лелале. Лаьтташ леладераштa юкъе доаллача моастагIало а ший аргIанна, новкъарле яьй игороташ цхьан метте баха совцара.

Гонахьарча атагIенашка бахача наха хIанз а йоах игороташа сагIийна нах боабу, цудухьа «кертошта тIехьа лела чарахьий» аьле мара цIи яккхац царех. Кхыметтел моттигерча Iаьдалий викалаша а бакъду дезача деношка игороташа христианаш а кхыметтел шоай гаргара нах а боабеш хилар. Игороташа цхьаккха дича а кераста ды тIаэца ца тигаро эгIаобигача миссионераша тIадехкаш дола уж бехкаш мел бакъда ха хала да. Кхы мел дар дIадаьлча, тешшаме ховш да, лаьтташ леладеши цхьан метта баха сайцаи бола дукхка игороташ шоай лоалахошца машаре бахилга.

Игороташ цхьан метте бахасовцаргбола гIулакх де лаьрхIа я Филиппински правительство. Дукха ха йоацаш город Пантабангана гаьна йоацаш сунт техай Пампанга яхача хина. Цо йиш хилийтай укхазарча тоъал дукхача лаьтташка хий дехка. Баха Iоховшаргболча игороташта массеэк юрт йилла лаьрхIад Iаьдалаша. Массанена а хетачох, цу гIулакхо бIаьш шерашка тIехьабисача лоамарошта - игороташта новкъостал даь ца Iеш, племенашта юкъера гIулакхаш тоадергда, шоайла вIаши лелаю харц уйлаш дIа а яьха.

Манила.

П. КОНОПИХИН,
ТАСС корреспондент.

Германски Демократически Республике Советски Союза хьинарерча технически новкъосталца Венгреца, Польшаца, Чехословакеца айхха бувзам а лоаттабеш хьалъеш латтача атомии электростанце ток еннай. Цун хьалхарча блока низ — 440 эзар киловатт. Из хьалъяра балхаш чакхдаьлча республика масштабашка хинна ца Iеш еррыгача Европе а энергетически колосс а хинна дIаоттаргъя АЭС, «Норд» — социалистически а экономически а интеграци вахаре чакхйоахаш хилара масал да.

Ер сурт даьккхад хьалхарча блоке тIеххьара пусконаладочни балхаш чакхдоалаш латтача хана.

АДН — ТАСС сурт.

# АТЕИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ БАЛАР — ШКОЛА ЛОАРХIАМЕ ДЕКХАР

Боккха теркам тIабахийта лелабу идейно - политически болх Сунженски района школай партийни комсомольски организацеша. ХIара школе белгалдаьхад идейно-политически, интернациональни, атеистически кхетам лакхбара дола гIулакхаш.

Карабулакски № 1 йолча, Нестеровски, Орджоникидзевски № 2 йолча юкъерча школашка дика вIаштIехьбаьккха лелабу дешархоштеи цар даьшта - ноаноштеи интернациональни а атеистически а кхетам лакхбара болх. Цу школай беррига хьехархой «Ленинни дыи» яхача семинарски группе дешаш ба, цига лакхъю цар атеизма теори. Цига хьехархошта гучадаьлар ды низагIа дIабаккха йиш йоацилга, из ше дIабаргбоацилга, цунца ира къовсам лоаттабе безилга.

Эрсий моттий литературеи хьехаш болча хьехархоша В. А. Артеменкос (Карабулакски № 1 йола юкъера школа), И. С. Силова, В. В. Халинас, А. Б. Албаковас (Нестеровски школа), Г. В. Ермоловас, Т. В. Эльсиевас (Орджоникидзевски № 2 йола школа) дика вIаштIехьдаьккха леладу урокашка керда материал ювцача хана дына во гIулакхаш берашта дIадовзийтилга, дIаяхача замах юхедиса ча зуламеча гIулакхашца къовсам лоаттабе безарах дешархой дIакхетабелга.

Районе еррыгача школашка болх беш я атеистически кхетам балара йола советаш. Тайп-тайпарча лостамех лелабу цар шоай болх. Атеистически дешаех къамаьлаш ду, лекцеш еш, дешара конференцеши сайренаши чакхйоах.

Берий атеистически кхетам лакхбара лоархIаме гIулакх а хинна дIаэттад Нестеровски, Карабулакски школашка. «Художникаш дынца къовсам лоаттабеча» яха лекторски группаш вIашагIйоххар. Иштта шоллагIа шу да Орджоникидзевски № 2 йолча школа къона физик М. М. Хашагульгова лакхерча классай дешархоех вIашагIъеллача атеистий - лекторий группана кулгалдеш йола. Цу групперча лектораша каст-каста къамаьлаш ду, лекцеш еш атеистически дешаех.

ЧIоагIа пайда луш дика чакхдаьлар Орджоникидзевски № 2 йолча юкъерча школе «Ды хьахилари цун чулоацами» яха къамаьл. Атеистически кхетам чIоагIбара къаьстта боккхача лоархIаме дар массанена гучча химически тохкамаш дар. Дешархой даьнцеи ноаноштеи айхха бувзам болаш лелабу цу школе дына дукхалара болх. Каст-каста даьшта - ноанoшта хьалхашка къамаьл ду школа директора Р. И. Гайтукиева.

Сунженски района еррыгача школашка арахец «Къона атеист» яха пенгазеташ, болх беш я радиокружокаш, чакхьяьхай Тендрякова «Иванова чудотворная», Войнича «Овод» яхача книжкаех дешара конференцеш.

Дына духьалара кхетам боаржабеш долча книжкашта пропаганда яра боккха болх чакхбоаккх школа библиотекараша. Царех ба Н. Я. Фролова, А. С. Шаповалова (Нестеровски юкъера школа). Библиотекашка я хоза кийчъяь «Дуне, саг, ды», «Iалман лакхаленашка», «Космоса наIараш хьаел вай» яха а иштта кхыйола а книжкай выставкаш.

Иштта лакхбаьб школа хьехархоша беращца къаьст-къаьста бу болх а. Дынах тешаш дола бераш учете латт. Хьехархоша уж общественни балха юкъеоз, деша книжка могаду, дына мазаех хьахада гIодергдола тайп-тайпара гIулакхаш кхоачашдайт дешархошка.

Хьалххувча тIехьенна атеистически кхетам балара белгала болх чакхбоаккх районерча школаша. Бакъда цу гIулакхаца дукха кхоачамбоацараш а да. Дукха хьехархой ба дынеи атеизман теории истории дика ца ховш. ХIаьта дынацара къовсам лертIа лелалургбац уж дешаш кIоаргга ховш ца хилча. Геттара ледара лелабу дешархой даьнца-ноанoшца атеистически кхетам балара болх.

Сунженски района школаша беррига низ тIабохийтаргба дешархой а цар дай-ноаной а атеистически кхетам лакхбара.

Г. СЕРГЕЕВА,
Сунженски роно методически кабинета заведующи.

КАЗАХОКИ ССР. Алма-Атара гаьна йоацаш, Занлийски Алатау лоамашка 3000 метр лакхача болх беш я Московски Паччахьалкхен университетерча П. К. Штернберга цIерагIча Паччахьалкхен астрономически института экспедици.

Горьковски радиофизически Iилма - тохкама института Iилмахоша ший тайпарча радиоспектрографе астрономически экспедице астрономашца цхьана тохкамаш ду маьлха радиоизлучена, лаьттан атмосферана, галактически источникашта.

СУРТА ТIА: радиоспектрографана хьалхашка ва экспедице Iилман болхло Е. Ф. Ризов. Аьрдехьара аьттехьа — Горьковски радиофизически Iилма-тохкама института болхлой А. А. Швецов и А. И. Федосеев.

С. МЕТЕЛИЦАЙ сурт.
Тасс фотохроника.

## ДОТТАГIЛЕН ВIАШАГIКХЕТАР

Укх деношка А. П. Чехова цIерагIча библиотеке вIашагIкхийтар вай лоалахарча вежарашха йолча Дагестана, Къилбаседа - ХIирий автономни республикашкара йоазонхойи поэташи.

Укхаза бар идея лакха йолаш, чулоацам кIоарга болаш долча йоазонашта тIагIолла вай республика дешарашта бовзаш бола Къилбаседа - ХIирий автономни республика йоазонхой Правлене председатель Марзоев Сергей, поэташ Кайтуков Георгий Ходов Камали, Дагестана поэт, драматург, переводчик Асланов Таймаз, кхыбараш.

Вежарашха йолча республикай халкъий, цар йоазонхой нахалдаш дегIадоагIача доттагIалах, социалистически реализма ларда тIа дегIаухача литературах лаьца къамаьлаш а деш шоай произведенеш йийшар цар.

Вежарашха йолча кхаь республика йоазонхой доттагIлен сайре чакхйоалаш хьамшашта чIоагIа баркал оалаш цIаьхха юха баккхар дехаш къамаьл дир Нохч - ГIалгIай АССР йоазонхой Правлене председатела поэтессас Р. С. Ахматовас.

Т. АРЧАКОВ.

# КЪОНА АТЕИСТАШ

Гудермесски № 2 йолча юкъерча школе болх беш я «Деррига ха безам ба са» яха атеистически лостамах йола кружок. Кружоко новкъостал ду къоначa атеисташта дынеи атеизман истори, естественни Iилмаш довза.

Кружковций доалахьа я школе хьагульяь атеиста библиотека. Къоначa атеисташа дешархошта юкъе Iилман-атеистически пропаганда ю, хьинаре дакъа лоац школе пионерски сбораш, сайренаш кийчъеча а чакхйоахача а.

Лекторски группа а я кружоке вIашагIъелла Цунна чу боагIа нйслагIчеи иттлагIчеи классай дешархой. ДиьлагIа шу да цу группа ший болх дIахьу. Группа доакъашхоша шоаш кийчъю дешархошта хьалхашка ешаш йола лекцеш, докладаш, рефераташ, эшаш дола литература хьахорж.

Пайданеи сакъердамеи яр дукха ха йоацаш лекторски группа доакъашхочо Заурбиева Зинас 9 «В» классе «Дынца къовсам лоаттабу нохчийн гIалгIайн советски литература» яхача темах йийша лекци.

Цига цо дийцар нохчийн гIалгIайн йоазонхоша дIаяхача замах юхедисача гIулакхашца лоаттабеча къовсамах. Белгальяьккхар Эльдарханова «Тийша болх боалла молла», «Махьмй шейх», Бадуева «Iадат», Айсханова «Дешаргда оаха» яха а, иштта кхыйола а произведенеш.

Къаьстта ала безам ба са дукхаезаеча Бадуева СаIида «Тоъаргда» яхача стихотворенех, аьлар Заурбиевас. Дерригa наькъаш хьадийлла да кхалсага — школашка, Советашка, колхозашка, Iилма малх хьеж царна. Теркам тIабахийта лайиргIар дешархоша Зинайга.

Иштта «Деррига ха безам ба са». яхача кружоке болх беш я редколлеги. Цахаддаш арахецаш дола «Атеист» яха пенгазет а дешархоша дешаши лоархIаши да.

А. СУМКИН,
Гудермесски «ЦIе байракх» яхача газета болхло.

# ГIАРАШ МА ЕЛАШ! КИНО ДОАККХАШ ЛАТТ...

Москве Ленински горкашкарча пионерий Дворецe да тхо. «ГIараш ма елаш! — хоам бу тхога кинопавильоне дIачувоалача даьча йоазоно. — Кино доаккхаш латт». Шорттига тIачухьож тхо берий кино доаккхаш латтача цу моттиге. Берий цIенхаштта юхьмараш я тхона бIаргагураш. Шоаш а уж юххьанца денз чакхдаллалца фильмаш хьадераш. Студе болх беш йолча режиссерски, операторски, сценарни, актерски йиъ секце къахьегаш 8 шерагара 17 шерага кхаччалца ханаш йола 70 бер да. Опыт йолаш болча преподавателаша Iомаду уж сценарни план, дикторски текст язъе, пленка хьатIаяккха, фильм вIашагIдолла, кино даккхара технологически процесси, актерски говзали, элементаши йовзийт царна: кино доахача аппаратураца болх мишта бе беза хьех; къамаьл шаьрду, маьженаш лелае, этюдаш, мизансценаш уттае Iомаду.

Киностуди — из я 250 квадратни метр моттиг дIалоаца кино доаха павильон, теркам беш бола нах хьежа 50 моттиг йола зал, кинолабораторешн синхронни съемкашта оаз дIаязъю техника чулатта аппаратнии. Берий кхыметтел шоай да шера цкъа арадоалаш дола киножурнал а. Кино дезача къоначар пленка тIа дуккагIа белгалдоахар шоай пионерий Дворецa вахар да, школьникий спортнаии яхьаш, къоначa чтецийи художественни самодеятельноста доакъошхойи фестивалаш я.

Творчески командировке а ух бераш. Масала, дукха ха йоацаш кино деза къона бараш Ленинграде хиннаб. Из бахьан долаш хьадаьд «Ленинградах йола очерк» яха доккха доаца, цхьабакъда чIоагIа сакъердаме дола фильм.

Ирэна МАЛЯВСКАЯ.
(АПН).

# КХАЖ БОАГIА ВКЛАДАШ

СССР сберегательни кассай Уставо белгалдаьд вкладий массеэх тайпа, хIаьта царех хIаране шийн я башхалонаш. Вкладчика торо лу кходе дIачуденнача ахчан шийна гIойленагIа хеташ йола форма харжа.

Бахача наха къаьстта хьашт долаш а вкладий кхыча тайпаца нийсйнча къаьстта шоай тайпара башхалонаш йолаш а я кхаж боагIа вкладаш. Масала, цунах хьатIайоагIа еррига доход проценташца а ца луш, кхаж бара хьисапе дIател. Кхаж боагIа вкладаш цIи тIатела мара хила йиш яц. Вкладчика бокъо я сберегательни кассе кхаж боагIача вкладех хьаштдола ахча дIачу а денна цаI е массеэх счет хьаелла. Цу хана теркалде деза, кхаж боагIача счета тIа 1000 сомал дукхагIа доацаш ахча улладар гIойленагIа хилар, хIана аьлча нагахьа санна кхыметтел цул дуккха а дукхагIа ахча цу тIа улладича а, кхаж бенача хана цунах луш дола ахча юкъера лаьрхIача цу тIа уллар 1000 сом а лоархIаш мара лац.

Оттаьча порядкага хьежжа кхаж боагIа тиражаш шера шозза хул — апрель бетта хьалхарча итт дийнахьеи октябрь бетта хьалхарча итт дийнахьеи — хIара республика, областа (края) сберегательни кассашта къаьст-къаьста.

Кхаж боагIача вкладий аргIанара тираж Российски Федерацe еррыгача сберегательни кассашта укх шера 5 апреле Пермски областа гор. Краснокамске хургья. Счетий эзар номер йолча тиражана 25 кхаж ловзаберга, царех цаI дIададахача ах шера юкъера лаьрхIача юхейиса хиннача вкладах 200 процент ба, шиь — 100 процент, шиь — 50 процент, ткъо кхаж 25 процент долаш. Бокъонца доаккхаш дола ахча сберегательни кассашка дIадилла уллалеш цо яьккхача ханагеи цун дукхалгеи хьежже хул. Кхаж бена счеташ дIахо лов заеча тиражашта юкъера а яхап моллагIча тираже цIаьхха кхаж ба йиш йолаш а я.

Кхаж бена счеташ дIахо ловдакъа лаца бокъо ду кхаж боагIача вкладий счеташ йолаш болча вкладчикашта. Кхаж боагIача вкладий счеташ тираж хилале дIакъайла болча вкладчикаша тираже дакъа лацац, цудухьа цу вкладегIа доход ягIац.

С. СМАГИН,
Нохч - ГIалгIай гострудсберкассай республикански управлене воккхагIвола инспектор.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

# ТЕЛЕВИДЕНИ

5 март

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Кинопанкъбаркой клуб». 10.25 — «Подмосковьне пятилеткаца гIа боах» яха телевизиони документальни фильм. 16.20 — Передачай программа. 16.25 — Шахматни школа. Ловза болалуча шахматистий класс. 16.55 — 1973 шера Iилманеи техникаеи даькъе СССР-а Паччахьалкхен совгIаташ далар. 17.05 — Гайдар. «БIайха кхера». 17.35 — «Лючия» яха фильм-концерт. 17.50 — Кагирхошта йола программа (нохчий меттала). 18.30 — Миллионий ленински университет. «Производства лелаяр тоадара наькъаш». 19.00 — Нохч . ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 19.25 — Къахьегамца сийдолаш ва саг. Доярка Акуева. 19.35 — Босбола телевидени. «Нускал» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха», Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «ХIа-хIа мехкарий». 23.25 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

19.50 — Хоамаш, реклама. 19.55 — Шоана, бераш. 20.05 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 20.20 — Киножурнал. 20.30 — Социалистически яхьах хьалха баьнараштa хетадаь концерт (нохчий меттала).

6 март

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — «Советски характер» яха телевизионни очерк. 10.00 — Босбола телевидени. «Нускал» яха художественни фильм. 16.25 — Передачай программа. 16.30 — Лермонтов. «Маскарад». Передача дIахьу йоазонхочо Андрониковa. 17.15 — Берашта. Берий ашарий Ерригсоюзни кIира. Концерт. 18.00 — Ший мугIараш идейни цхьоагIо йолаш хилара тIехьа Нохч-ГIалгIай партийни организаце лоаттабаьча къовсама исторeпара. 18.15 — Киножурнал. 18.25 — Нохч-ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.50 — Документальни фильм. 19.00 — Шоана кхалнах (нохчий меттала). 19.30 — Театральни вIашагIкхетар. Яблочкиной цIерагIа йолча Ерригсоюзни театральни общества актера Центральни цIагIара передача: 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Когсоалозаш фигурни хахкарах йола дунен чемпионат: Кхоачашъе еза программа. Германе Федеративни Республикера передача 23.00 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

19.50 — Хоамаш, реклама. 19.55 — Шоана, бераш. 20.05 — 9-ча пятилетка хьалха латтараш. Номер цаI йолча гIишлошъеча монтажни управлене комплексни бригада бригадир Хашиев (гIалгIай меттала). 20.15 — «Инжарий Петровай» яха документальни фильм. 20.30 — «Дай мехка йоI» яха кинопередача.

# РАДИО

5 март

6.30 — «Юртара Iуйре» (эрсий меттала). 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Вайна Даьхе еза» яхача иллей концерт (гIалгIай меттала). 8.45 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 16.00 — «Коммунисташ хьалха латт» яха корреспонденци (нохчий меттала). 16.15 — ДикагIбарий мугIарегIа дIаотта. Промышленноста болхлошта (нохчий меттала). 16.30 — Завкоми социалистически яхьи (эрсий меттала). 16.45 — КПСС-а XXIV-ча съезда соцамаш кхоачашде. «Коллективи къахьегама дисциплинеи» яха корреспонденци (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

6 март

7.20 — Республикански газетий обзор 8:25 — «УнахцIепо лораеш» яха корреспонденци (эрсий меттала). 8.40 — Ашараш. 8.45 — Школьни глобус (эрсий меттала). 16.00 — «Халкъа тIахьожам болх беш ба» яха передача (эрсий меттала). 16.15 — ХIанзара а традиционни а саг йоллаечар нохч-гIалгIай обрядаш (нохчий меттала). 16.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 16.45 — «Цул лаккхагIа декхар дац» яха очерк (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 19.30 — «ХIанзара хапаре къона саг» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 20.00 — «Нохчий халкъа иллеех дола фольклориста дувцараш» яхача циклацара передача (нохчий меттала).



# ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи мохаш а йолаш, нагнагахьа йоачан а йолаш, малхбоалехьара мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 0 градусагара 5 градусага кхоачаш, Грозне 1—3 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. Кхоанеи ломмеи мохаш а йолаш, юкъ-юкъе екха а екхаш, лоадэма йоачан а йоацаш, цхьацайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 2—7 градус шелал йолаш, деношка 1 градус шелалгара 4 градус йIовхалга кхоачаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.


ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет эрадува шинарен, еран, шеаттен денешка.

СФ02074. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 2366.